

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

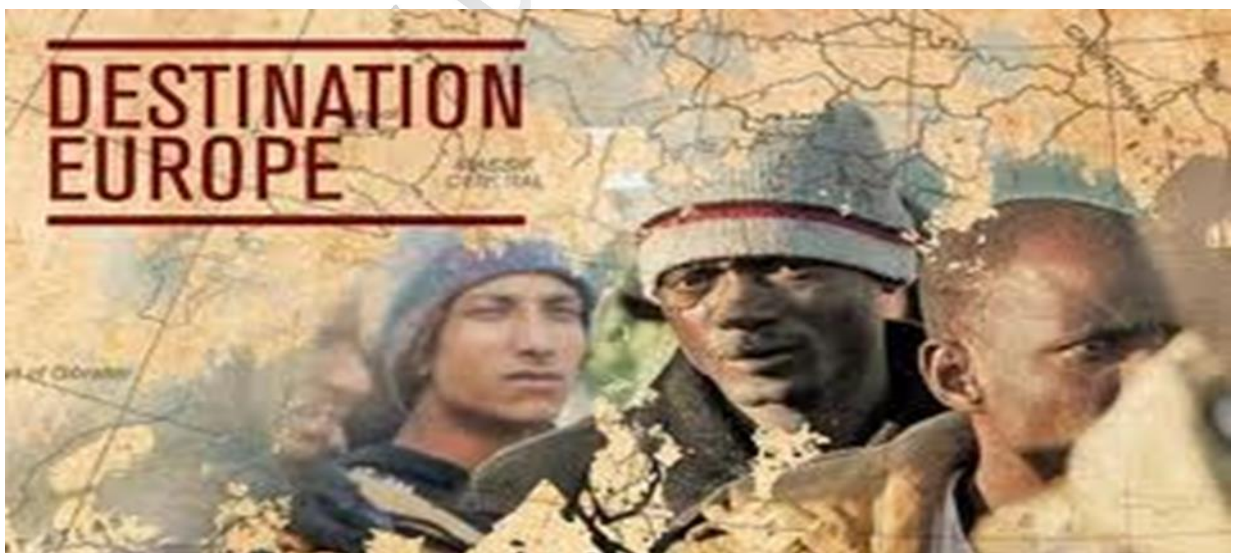
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΠΣ: ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Το φαινόμενο της μετανάστευσης στις χώρες της Νότιας Ευρώπης και η Ελλάδα, ως χώρα διόδου και υποδοχής

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Σημίτη Μαριλένα

Μεταπτυχιακός φοιτητής: Κολοβός Παναγιώτης

ΑΜ: ΜΘ 11013

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	1
Κεφάλαιο 1: Μετανάστευση, είδη μετανάστευσης και μεταναστών, παράγοντες μετανάστευσης.....	3
1.1 Εννοιολογικός προσδιορισμός της μετανάστευσης.....	3
1.2 Είδη Μετανάστευσης.....	3
Κεφάλαιο 2: Η μετανάστευση ως πρόβλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	6
2.1 Ιστορική αναδρομή του φαινομένου της μετανάστευσης στην Ευρώπη.....	6
2.2 Ευρωπαϊκή Ένωση και η μεταναστευτική πολιτική της.....	7
2.3 Δημιουργία Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. (FRONTEX).....	8
2.4 Εναρμονισμός και σύγκλιση πολιτικών στον τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής.....	9
2.5 Η ανάγκη για παρέμβαση των μεταναστευτικών πολιτικών σε διεθνές επίπεδο.....	10
Κεφάλαιο 3: Αιτίες μετανάστευσης από τις χώρες της Ασίας και της Αφρικής προς την ΕΕ.....	12
3.1 Γεωπολιτική θέση Μεσογείου.....	12
3.2 Η ερμηνεία της μετανάστευσης προς τη Ν. Ευρώπη.....	13
3.3 Η περιοχή της ανατολικής Μεσογείου.....	14
Κεφάλαιο 4: Το μεταναστευτικό φαινόμενο στις χώρες της Νότιας Ευρώπης.....	16
4.1 Εισαγωγή.....	16
4.2 Ισπανία.....	16

4.2.α Η μεταναστευτική πολιτική της Ισπανίας.....	17
4.2.β Η πολιτική ενσωμάτωση των μεταναστών.....	19
4.2.γ Η θέση της Ισπανικής κοινωνίας για το φαινόμενο της μετανάστευσης.....	20
4.3 Ιταλία.....	20
4.3.α Η μεταναστευτική πολιτική της Ιταλίας.....	22
4.4 Μάλτα.....	25
4.4.α Η μεταναστευτική πολιτική της Μάλτας.....	25
Κεφάλαιο 5: Νομοθετήματα, πρωτόκολλα και συνθήκες από πλευράς ΕΕ. Ιδιαίτερη αναφορά στον κανονισμό «Δουβλίνο II» και στις προβληματικές που παρουσιάζει.....	27
5.1 Νομοθετήματα, πρωτόκολλα και συνθήκες από πλευράς ΕΕ.....	27
5.2 Αναθεώρηση κανονισμού «Δουβλίνο II».....	33
5.3 Αποφάσεις Ευρωπαϊκών Οργάνων για τον κανονισμό «Δουβλίνο II».....	34
Κεφάλαιο 6: Γεωπολιτική θέση Ελλάδας και πως αυτή σχετίζεται με το φαινόμενο της μετανάστευσης.....	36
6.1 Ιστορική αναδρομή του φαινομένου της μετανάστευσης στην Ελλάδα.....	36
6.2 Η Ελλάδα ως πύλη της Ευρώπης για παράτυπη μετανάστευση.....	36
6.3 Κέντρα κράτησης μεταναστών.....	37
Κεφάλαιο 7. Πρωτοβουλίες και νομοθετήματα από πλευράς ελληνικής πολιτείας για την αντιμετώπιση του φαινομένου.....	39
7.1 Νομοθετήματα από πλευράς ελληνικής πολιτείας για την αντιμετώπιση του φαινομένου.....	39
7.2 Νέος Μεταναστευτικός Κώδικας.....	40
7.3 Η ύψωση σιδερένιου τείχους-φράχτη στην Θράκη- Αντιδράσεις για την κατασκευή του φράχτη	42

Κεφάλαιο 8: Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στην Ελλάδα, το φαινόμενο του «εγκλωβισμού» και γενικότερα τα προβλήματα που γεννώνται από τη μαζική είσοδο στην Ελλάδα ή τη διέλευση μέσω αυτής μικτών μεταναστευτικών ομάδων.....	44
8.1 Το φαινόμενο του «εγκλωβισμού» των παράτυπων μεταναστών στην Ελλάδα και τα προβλήματα που δημιουργούνται σε περιφέρειες της χώρας εξαιτίας του φαινομένου.....	44
8.2 Έξαρση ρατσιστικής βίας εις βάρος των παράνομων μεταναστών-Άνοδος Χρυσής Αυγής.....	45
8.3 Άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες.....	47
Κεφάλαιο 9-Συμπεράσματα: Επίλογος, προτάσεις με πιθανές λύσεις για το φαινόμενο της μετανάστευσης.....	48
Βιβλιογραφία.....	50

Εισαγωγή

Η μετανάστευση αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο που σχετίζεται με την ανθρώπινη φύση το οποίο εκτυλίσσεται από την αρχαιότητα έως σήμερα. Χιλιάδες είναι αυτοί που καθημερινά αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις εστίες τους λόγω οικονομικών, πολιτικών ή φυσικών παραγόντων. Οι μετακινήσεις πληθυσμών, στη διάρκεια της ιστορίας, λάμβαναν χώρα, κυρίως γιατί στις χώρες υποδοχής η οικονομική κατάσταση ήταν αρκετά καλύτερη από αυτή που επικρατούσε στις χώρες προέλευσης. Αυτό σημαίνει ότι θα μπορούσαν να αναζητήσουν και να εξασφαλίσουν ένα καλύτερο βιοτικό επίπεδο και μια καλύτερη ποιότητα ζωής. Ένας ακόμη λόγος είναι η πολιτική κατάσταση που επικρατεί στις χώρες προέλευσης των μεταναστών όπως αυταρχικά καθεστώτα, πόλεμοι, κλπ, η οποία τους οδηγεί στο να φύγουν από τις χώρες τους προκειμένου να μετακινηθούν προς πιο δημοκρατικές χώρες με πιο σταθερά πολιτικά καθεστώτα.¹

Η μετανάστευση είναι ένα θέμα το οποίο αφορά στις μέρες μας όλο και περισσότερο την περιοχή των Βαλκανίων και γενικότερα την Ευρώπη. Η ένταση του μεταναστευτικού φαινομένου συνεχώς αυξάνεται καθώς οι διεθνείς πολιτικές και οικονομικές συνθήκες οδηγούν όλο και μεγαλύτερο αριθμό ατόμων να καταφύγουν στη μετανάστευση.

Η αυξανόμενη εθνική και φυλετική ποικιλομορφία που παρατηρείται στις σύγχρονες κοινωνίες αποτελεί αναπόφευκτη συνέπεια της μετανάστευσης. Η αυξανόμενη μετανάστευση σημαίνει ότι ένας αυξανόμενος αριθμός κρατών έρχεται αντιμέτωπος με την πρόκληση της παροχής φιλοξενίας σε ανθρώπους από διαφορετικούς πολιτισμούς, θρησκεία και γλώσσα. Η ξενοφοβία και ο ρατσισμός έχουν γίνει προφανείς σε μερικές κοινωνίες που έχουν λάβει μεγάλο αριθμό μεταναστών, ως εργαζομένους ή ως αιτούντες άσυλο. Σε εκείνες τις χώρες οι μετανάστες έχουν γίνει οι στόχοι στις εσωτερικές διαφωνίες για την εθνική ταυτότητα.

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι η ανάλυση και η παρουσίαση του φαινομένου της παράτυπης μετανάστευσης στις χώρες της Νότιας Ευρώπης. Επίσης θα παρουσιαστούν τα προβλήματα που σχετίζονται με τη γεωγραφική θέση της Ελλάδας ως χώρας υποδοχής και ως δίοδος (χώρα transit) των μεταναστών προς τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στόχος είναι να παρουσιαστούν οι αιτίες που προκαλούν τη μετανάστευση καθώς και κάποιες πιθανές λύσεις. Θα αναδειχθούν όλες οι πλευρές του φαινομένου της μετανάστευσης κυρίως στις χώρες της Νότιας Ευρώπης αλλά και σε όλη την ΕΕ, τα προβλήματα που δημιουργούνται από τη μεγάλη εισροή των παράτυπων μεταναστών στις χώρες αυτές καθώς και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στην προσπάθεια ένταξής τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή των χωρών αυτών. Δυστυχώς, σε κάποιες από αυτές τις χώρες, υπάρχει έξαρση των φαινομένων ρατσιστικής απειλής και βίας σε βάρος των μεταναστών. Ακολούθως θα παρουσιάσω το κανονιστικό

---

¹ European Migration Network «ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ»
http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/irregular-migration/gr_20120314_irregularmigration_gr_version_final_el.pdf

και νομοθετικό πλαίσιο που έχει θεσπιστεί σε εθνικό και διεθνικό επίπεδο για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Ειδικά όσον αφορά την Ελλάδα, η γεωγραφική της θέση, που γειτνιάζει με τη Τουρκία, από την οποία προέρχονται τα μεγαλύτερα κύματα παράτυπων μεταναστών, από τις χώρες της Νοτιανατολικής Ασίας προς τις χώρες της Ε.Ε, την καθιστούν την μεγαλύτερη πύλη εισόδου παράτυπων μεταναστών στην περιοχή των Βαλκανίων. Το πρόβλημα εντείνεται από την αδυναμία που έχουν επιδείξει οι ελληνικές κυβερνήσεις στην αποτελεσματική αντιμετώπισή του.

Τέλος, στα συμπεράσματα συνοψίζονται οι κεντρικές επισημάνσεις της διπλωματικής εργασίας. Η παράτυπη μετανάστευση αποτελεί κοινό πρόβλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όχι μόνο των κρατών της Νότιας Ευρώπης. Η μετανάστευση όλων αυτών των ανθρώπων είναι ένα πρόβλημα που για την ουσιαστική αντιμετώπισή του χρειάζεται παρέμβαση από τη διεθνή κοινότητα και δευτερευόντως εθνικές προτάσεις- λύσεις. Απαιτείται ολοκλήρωση και ισχυροποίηση της μεταναστευτικής πολιτικής της ΕΕ για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Στις πρώτες ενότητες και αφού πρώτα ορίσουμε τι είναι η μετανάστευση και κάνουμε μια μικρή ιστορική αναδρομή στα φαινόμενα της μετανάστευσης από την αρχαιότητα έως σήμερα στον ελλαδικό χώρο, θα παρουσιάσουμε τα είδη της μεταναστευτικής κίνησης και τους παράγοντες που ωθούν τους ανθρώπους στη μετανάστευση. Στη συνέχεια, στο κεφάλαιο 2 θα προχωρήσουμε στην ανάλυση του φαινομένου της μετανάστευσης ως κυρίαρχο πρόβλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια μικρή ιστορική αναδρομή του φαινομένου της μετανάστευσης στο χώρο της ΕΕ όπως επίσης και η ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική. Στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι αιτίες που προκαλούν τη μετανάστευση από τις χώρες της Αφρικής και της Ασίας προς την ΕΕ. Ακόμη, παραθέτουμε τη σημασία της γεωγραφικής θέσης της Μεσογείου, η οποία αποτελεί την κύρια «πύλη» μεταναστών. Στη συνέχεια, εξετάζονται τα κοινά ή διαφορετικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι χώρες της Νότιας Ευρώπης σε σχέση με τη μετανάστευση, οι προσπάθειες για επίλυση των προβλημάτων αυτών και το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την κάθε χώρα. Στο κεφάλαιο 5, παρουσιάζονται όλα τα νομοθετήματα, τα πρωτόκολλα και οι συνθήκες που έχουν συνταχθεί και υπογραφεί από πλευράς ΕΕ για τη διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου. Ιδιαίτερη αναφορά θα δοθεί στον κανονισμό «Δουβλίνο II» και στη διαφαινόμενη ανάγκη για ριζική αλλαγή του. Ακολούθως, αφού πρώτα αναφερθούμε στη γεωπολιτική θέση της Ελλάδας και τη σχέση που έχει με το φαινόμενο της μετανάστευσης στην περιοχή μας, θα παραθέσουμε και θα αναλύσουμε τις αδυναμίες που υπάρχουν και τις προσπάθειες που γίνονται από την ελληνική πολιτεία, με θέσπιση νομοθετημάτων και λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Επιπλέον, στο κεφάλαιο 8, θα αναφέρουμε τα τεράστια και πολύ σημαντικά προβλήματα που έχουν προέλθει από τη μαζική είσοδο στην Ελλάδα ή τη διέλευση μέσω αυτής μικτών μεταναστευτικών ομάδων. Χαρακτηριστικό είναι το φαινόμενο του «εγκλωβισμού» όπως και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στην ένταξη τους στην ελληνική κοινωνία. Τέλος θα παραθέσουμε τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την μελέτη του φαινομένου της μετανάστευσης προς τις χώρες της Ευρώπης μαζί με κάποιες προτάσεις για πιθανές λύσεις.

Κεφάλαιο 1: Μετανάστευση, είδη μετανάστευσης και μεταναστών, παράγοντες μετανάστευσης

Εικόνα 1. Φωτογραφία από άρθρο στο Skai.gr με τίτλο «Κρήτη: Εντοπίστηκαν δεκάδες παράνομοι μετανάστες»

1.1 Εννοιολογικός προσδιορισμός της μετανάστευσης

Με τον όρο μετανάστευση εννοούμε την αλλαγή, είτε αυτή είναι μόνιμη είτε για κάποιο χρονικό διάστημα, στον τόπο διαμονής ενός ατόμου. Με τον όρο εσωτερική μετανάστευση εννοούμε την μετακίνηση ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων εντός των συνόρων μιας χώρας ενώ αντιθέτως εξωτερική μετανάστευση εννοούμε την μετακίνηση προς ένα άλλο κράτος.

Το φαινόμενο της μετανάστευσης εξελίσσεται από την αρχαιότητα έως σήμερα καθώς αποτελεί μία από τις παλαιότερες εκδηλώσεις στην ιστορία της ανθρωπότητας. Ολόκληροι πολιτισμοί έχουν δημιουργηθεί εξαιτίας του φαινομένου αυτού.

Κάθε χρόνο χιλιάδες άνθρωποι εγκαταλείπουν τις εστίες τους με σκοπό την αναζήτηση μιας καλύτερης διαβίωσης. Αυτό οφείλεται σε πολλούς παράγοντες. Αυτοί περιλαμβάνουν αποτελέσματα πολέμου, πείνας, ξηρασίας και επιδημιών, το αυξανόμενο οικονομικό χάσμα μεταξύ των πλουσίων και φτωχών χωρών. Η απειλή της αυξανόμενης στάθμης της θάλασσας και των ακραίων καιρικών συνθηκών, που συνδέεται με το φαινόμενο του θερμοκηπίου και την κλιματική αλλαγή, μπορεί επίσης να προκύψει ως κύριος παράγοντας πίσω από την μετανάστευση.

Οι μετακινήσεις ατόμων ή ενός συνόλου ατόμων, έχουν γίνει ιδιαίτερα έντονες τα τελευταία χρόνια με αποτέλεσμα να προκαλούνται αντιδράσεις από ένα μέρος της κοινωνίας των χωρών στις οποίες κατευθύνονται αυτοί οι μετανάστες. Τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν κάποιες χώρες οξύνουν περισσότερο τις αντιδράσεις απέναντι στους μετανάστες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να παρατηρείται αύξηση της ξενοφοβίας και του ρατσισμού.

1.2 Είδη Μετανάστευσης

Η μετανάστευση, διαχωρίζεται σε Νόμιμη και Παράτυπη Μετανάστευση.

Νόμιμη Μετανάστευση

Με τον όρο νόμιμη μετανάστευση εννοούμε τη νόμιμη είσοδο και παραμονή στη χώρα ενός ατόμου ή ενός συνόλου ατόμων. Οι αλλοδαποί που βρίσκονται σε μια χώρα διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

- Όσοι είναι πολίτες κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι οποίοι μπορούν να μετακινηθούν και να εγκατασταθούν εντός των χωρών της ΕΕ ελεύθερα.
- Οι υπήκοοι χωρών οι οποίες δεν είναι μέλη της ΕΕ, για τους οποίους απαιτείται έγκριση από την χώρα στην οποία επιθυμούν να εισέλθουν και να παραμείνουν.

Παράτυπη Μετανάστευση

Με τον όρο παράτυπη μετανάστευση εννοούμε την είσοδο σε μια χώρα αλλοδαπών που είτε εισήλθαν παράτυπα, χρησιμοποιώντας μη νόμιμα έγγραφα ή και χωρίς καθόλου έγγραφα, είτε εισήλθαν νόμιμα στην αρχή και στη συνέχεια παραμένουν παράτυπα. Τέλος υπάρχει και μια τρίτη περίπτωση παράτυπων μεταναστών η οποία αφορά εκείνους που έχουν κάνει αίτηση για άσυλο στη συγκεκριμένη χώρα, η αίτηση τους έχει απορριφθεί και αυτοί εξακολουθούν να μένουν στη χώρα.

Μεταναστευτικό καθεστώς

Με τον όρο μεταναστευτικό καθεστώς ή καθεστώς μετανάστευσης εννοούμε το σύνολο των κανόνων, θεσμών και ρυθμίσεων που χαρακτηρίζουν τους μετανάστες καθώς και τις διαδικασίες με τις οποίες λαμβάνονται οι αποφάσεις για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού κύματος που κατευθύνεται στη χώρα υποδοχής.²

Μεταναστευτική πολιτική

Με τον όρο μεταναστευτική πολιτική εννοούμε την πολιτική που ασκεί ένα κράτος με σκοπό την αντιμετώπιση του φαινομένου της μετανάστευσης. Η μεταναστευτική πολιτική διακρίνεται σε δύο κατηγορίες.³

α.) στην πολιτική ρύθμισης και ελέγχου της μετανάστευσης και

β.) στην πολιτική ενσωμάτωσης των μεταναστών.

Η πολιτική ρύθμισης και ελέγχου της μετανάστευσης περιλαμβάνει όλους εκείνους τους κανόνες και τη διαδικασία, μέσω των οποίων προσδιορίζεται η είσοδος των αλλοδαπών στη χώρα υποδοχής. Επομένως, μέσω αυτής της πολιτικής αντιλαμβανόμαστε τόσο την ποσότητα όσο και την ποιότητα του αριθμού μεταναστών που βρίσκονται στη χώρα

---

² Α. Κόντης, 2009 «Ιθαγένεια και ενσωμάτωση μεταναστών», εκδ. Παπαζήση, Αθήνα

³ Ιωάννης Κωτούλας 2012 «Απλά μαθήματα μεταναστευτικής πολιτικής» "Foreign Affairs, The Hellenic Edition"
<http://foreignaffairs.gr/articles/68783/ioannis-kotoulas/apla-mathimata-metanasteytikis-politikis?page=show>

υποδοχής, καθώς καθορίζεται ο αριθμός και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των μεταναστών, οι οποίοι εισέρχονται και παραμένουν στην χώρα υποδοχής.⁴

Η πολιτική ρύθμισης και ελέγχου της μετανάστευσης είναι δυνατόν να περιλαμβάνει μία σειρά διοικητικών μέτρων, όπως τα εξής⁵:

- α) βελτίωση του ελέγχου στα σύνορα της χώρας
- γ) παροχή αναπτυξιακής βοήθειας στις χώρες από τις οποίες προέρχονται οι μεταναστευτικές ροές
- δ) επαναπροώθηση των παράτυπων μεταναστών πίσω στις χώρες τους
- ε) απέλαση των παράτυπων μεταναστών που δε δικαιούνται άσυλο
- στ) θέσπιση ως αδικήματος, της εκμετάλλευσης των παράτυπων μεταναστών

---

⁴ Ιωάννης Κωτούλας 2012 «Απλά μαθήματα μεταναστευτικής πολιτικής» “Foreign Affairs, The Hellenic Edition” <http://foreignaffairs.gr/articles/68783/ioannis-kotoulas/apla-mathimata-metanasteytikis-politikis?page=show>

⁵ Ιωάννης Κωτούλας 2012 «Απλά μαθήματα μεταναστευτικής πολιτικής» “Foreign Affairs, The Hellenic Edition” <http://foreignaffairs.gr/articles/68783/ioannis-kotoulas/apla-mathimata-metanasteytikis-politikis?page=show>

Κεφάλαιο 2: Η μετανάστευση ως πρόβλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2.1 Ιστορική αναδρομή του φαινομένου της μετανάστευσης στην Ευρώπη

Η Ευρώπη άρχισε να δέχεται τα πρώτα μεταναστευτικά κύματα, τα πρώτα χρόνια μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.⁶ Ήταν τότε που χιλιάδες μετανάστες ήρθαν στην Ευρώπη με σκοπό την αναζήτηση εργασίας και να βοηθήσουν στην οικονομική ανασυγκρότηση.

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες η Ευρώπη έχει καταστεί περιοχή υποδοχής μεταναστών. Αυτό οφείλεται σε μια σειρά από πολιτικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες όπως επίσης και εξαιτίας πολεμικών συγκρούσεων που γίνονται σε χώρες που βρίσκονται περιφερειακά της Ευρώπης. «Υπάρχουν οκτώ βασικοί τρόποι με τους οποίους μη Ευρωπαίοι πολίτες καθίστανται παράτυποι μετανάστες. Αυτοί συνοπτικά είναι:

1. Η παράτυπη είσοδος, δηλαδή η παράτυπη διέλευση των χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων κάποιου Ευρωπαϊκού κράτους.
2. Η είσοδος στην Ευρώπη, με τη χρήση πλαστών εγγράφων.
3. Η είσοδος με νόμιμα έγγραφα, στα οποία όμως έχει παρατηρηθεί παροχή ψευδών πληροφοριών.
4. Η λήξη της προσωρινής άδειας παραμονής, ή χωρίς θεώρησης άδειας ταξιδιού
5. Η μη ανανέωση της άδειας παραμονής εξαιτίας της μη πλήρωσης των απαιτήσεων ή της παραβίασης των συνθηκών διαμονής.
6. Η γέννηση υπό καθεστώς παρατυπίας.
7. Η φυγοδικία κατά τη διάρκεια της διαδικασίας χορήγησης ασύλου ή η μη τήρηση της απόφασης για την αποχώρηση από το κράτος υποδοχής, ύστερα από αρνητική κρίση.
8. Η αποτυχία ενός κράτους να εφαρμόσει την απόφαση επιστροφής για νομικούς ή πρακτικούς λόγους (ανοχή).»⁷

Η αύξηση των μεταναστευτικών ροών προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση που βιώνουν πολλές από τις χώρες αυτές και τα υψηλά επίπεδα ανεργίας, τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς επίσης και την αρνητική δημογραφική εξέλιξη στις χώρες της ΕΕ καθιστούν τη μετανάστευση ως μια σημαντικότατη κοινωνικο-οικονομική πρόκληση για την Ευρώπη.

Η μετανάστευση των τελευταίων ετών, σε αντίθεση με αυτή των πρώτων δεκαετιών μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, χαρακτηρίζεται⁸:

⁶ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΑΣΙΜΗΣ – ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, 2012 «Μετανάστες στη Ελλάδα, Απασχόληση και ένταξη στις τοπικές κοινωνίες» εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα

⁷ Christal Morehouse & Michael Blomfield, 2011 «Irregular Migration in Europe» Transatlantic Council on Migration-Migration Policy Institute <http://www.migrationpolicy.org/research/TCM-irregular-migration-europe>

- από ένα διευρυμένο φαινόμενο οικογενειακής συνένωσης,
- από ένα μεγάλο αριθμό παράτυπων μεταναστών, και
- από ένα τεράστιο αριθμό προσφύγων και ατόμων που ζητούν άσυλο.

2.2 Ευρωπαϊκή Ένωση και η μεταναστευτική πολιτική της

Όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν μετατραπεί με το πέρασμα του χρόνου σε χώρες υποδοχής μεταναστών. Η ΕΕ κινείται προς την κατεύθυνση αλλαγής της μεταναστευτικής της πολιτικής αλλά χρειάζονται ακόμα πολλά να γίνουν. Η ανάγκη για μια κοινή μεταναστευτική πολιτική από πλευράς ΕΕ είναι μεγάλη.

Κάθε κράτος-μέλος της ΕΕ είναι ελεύθερο να καθορίζει τον αριθμό και το είδος των εργαζόμενων μεταναστών που χρειάζεται και να προχωρά στην έκδοση των αδειών εργασίας και διαμονής τους.⁹ Ακόμη, οι χώρες υποδοχής έχουν την ευθύνη της ομαλούς ενσωμάτωσης των μεταναστών και των οικογενειών τους στη νέα τους χώρα. Καθώς η μετανάστευση είναι ένα ευαίσθητο ζήτημα, υπάρχει συμφωνία σε κοινοτικό επίπεδο για προσεκτική διαχείριση και ακόμη μεγαλύτερη συνεργασία με σκοπό την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου.¹⁰

Στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία αποτελεί μία από τις κυριότερες συνθήκες στα πλαίσια της ΕΕ δηλώνεται εμφανώς ότι ένας από κύριους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι «να διατηρήσει και να αναπτύξει την Ένωση ως χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε συνδυασμό με κατάλληλα μέτρα όσον αφορά τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, το άσυλο, τη μετανάστευση, και την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας».¹¹

Τον Οκτώβριο του 2008, εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το “Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο” (Εγγραφο 13440/08).¹² Με βάση το συγκεκριμένο Σύμφωνο, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη-μέλη της όφειλαν να εφαρμόσουν μία αποτελεσματική πολιτική αντιμετώπισης του φαινομένου της μετανάστευσης με σεβασμό στα ατομικά δικαιώματα, αλλά και τη διαφύλαξη της κοινωνικής συνοχής. Επίσης ενισχύεται η προστασία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ εξαιτίας της δημιουργίας του ευρωπαϊκού οργανισμού “Frontex”.¹³ «Στο Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο αναφέρεται συγκεκριμένα: Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεωρεί ότι η νόμιμη μετανάστευση πρέπει να δηλώνει τη βούληση αμφοτέρων των πλευρών, τόσο του

⁸ Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ. “Σύγχρονη Μεταναστευτική Πολιτική. Μετανάστες Ισότιμοι Πολίτες”
<http://www.inegsee.gr/ekdoseis-periodika/enimerosi/200-enimerosi-teuxos-92.html>

⁹ Europa «Μια ευκαιρία και μια πρόκληση» bookshop.europa.eu/.../NA7808857ELC_002.pdf;...

¹⁰ Europa «Μια ευκαιρία και μια πρόκληση» bookshop.europa.eu/.../NA7808857ELC_002.pdf;...

¹¹ The Amsterdam treaty.

http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/amsterdam_treaty/index_en.htm

¹² ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2009\)0266_/com_com\(2009\)0266_el.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2009)0266_/com_com(2009)0266_el.pdf)

¹³ Ιωάννης Κωτούλας 2012 «Απλά μαθήματα μεταναστευτικής πολιτικής» “Foreign Affairs, The Hellenic Edition”
<http://foreignaffairs.gr/articles/68783/ioannis-kotoulas/apla-mathimata-metanasteytikis-politikis?page=show>

μετανάστη όσο και της χώρας υποδοχής, και να αποβλέπει σε αμοιβαίο όφελος. Υπενθυμίζει ότι εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος να αποφασίζει τις προϋποθέσεις εισόδου των νόμιμων μεταναστών στο έδαφός του και να καθορίζει ενδεχομένως τον αριθμό τους. Η επιβολή ποσοτώσεων που μπορεί να προκύψει, θα μπορούσε να γίνει σε σύμπραξη με τις χώρες προέλευσης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν μια επιλεκτική και συντονισμένη μεταναστευτική πολιτική, ιδίως σε συνάρτηση με τις ανάγκες της εγχώριας αγοράς εργασίας και λαμβανομένων υπόψη των πιθανών επιπτώσεων στα υπόλοιπα κράτη μέλη. Τέλος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογραμμίζει τη σημασία της διαμόρφωσης μιας πολιτικής που να επιτρέπει την ίση μεταχείριση των μεταναστών και την αρμονική ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία της χώρας που τους υποδέχεται».¹⁴

2.3 Δημιουργία Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. (FRONTEX)

«Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRONTEX) αποτελεί οργανισμό της Ε.Ε. Η επίσημη έναρξη της λειτουργίας του είναι η 1η Μαΐου 2005, αν και στην πράξη η επιχειρησιακή του δράση ξεκίνησε την 1η Οκτωβρίου του 2005, οπότε και εγκαταστάθηκε στη Βαρσοβία (Πολωνία). Οι ρίζες της δημιουργίας του εντοπίζονται στη Συμφωνία Σένγκεν (Schengen1) του 1985 σχετικά με την κατάρτιση των ελέγχων στα κοινά σύνορα μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών-μελών.

Η FRONTEX αποτελεί το βασικό μέσο υλοποίησης της πολιτικής της Ε.Ε. που αφορά στη διαχείριση των συνόρων. Ο βασικός της στόχος είναι, όπως περιγράφεται στο άρθ. 1 του Κανονισμού 2007/2004 «η ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε.». Αποτελεί μια στρατηγική της που αποβλέπει σε μια «ολοκληρωμένη και παγκόσμια» απάντηση στις προκλήσεις που παράγονται από το φαινόμενο της μετανάστευσης στα κοινά εξωτερικά σύνορα. Ιδρύθηκε για να προωθήσει την αλληλεγγύη και την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών, όπως και την κατανομή του οικονομικού βάρους της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων.»¹⁵

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ FRONTEX

Ο ιδρυτικός Κανονισμός του FRONTEX 2007/2004 τονίζει πως η ευθύνη για τον έλεγχο και την επιτήρηση των συνόρων των κρατών είναι αρμοδιότητα των ίδιων των κρατών μελών.¹⁶ Ο Οργανισμός βοηθάει στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των μέτρων που

¹⁴ Ι. Κωτούλας 2012 "Απλά μαθήματα μεταναστευτικής πολιτικής". Foreign Affairs The Hellenic Edition

<http://foreignaffairs.gr/articles/68783/ioannis-kotoylas/apla-mathimata-metanasteytikis-politikis?page=show>

¹⁵ Συνοπτική παρουσίαση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας-Ελληνική Αστυνομία http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1846&Itemid=400&lang=

¹⁶ Ευρωπαϊκός οργανισμός για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων – Frontex. Europa-Σύνοψη της νομοθεσίας της ΕΕ. http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33216_el.htm

λαμβάνονται από πλευράς ΕΕ με σκοπό τη διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου.¹⁷

«Ειδικότερα, οι αρμοδιότητες της FRONTEX περιγράφονται ως εξής:

- στο συντονισμό της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων·
- στην εκπόνηση ενός προτύπου κοινής και ολοκληρωμένης αξιολόγησης των κινδύνων και την προετοιμασία των αναλύσεων των γενικών και ειδικών κινδύνων·
- στην παροχή συνδρομής στα κράτη μέλη για την επαγγελματική κατάρτιση των εθνικών συνοριακών φρουρών τους μέσω ανάπτυξης κοινών κανόνων επαγγελματικής κατάρτισης, παρέχοντας επίσης επαγγελματική κατάρτιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο στους εκπαιδευτές των εθνικών συνοριακών φρουρών, οργανώνοντας σεμινάρια και προσφέροντας συμπληρωματική επαγγελματική κατάρτιση στους υπαλλήλους των αρμόδιων διοικήσεων·
- στην παρακολούθηση της εξέλιξης της έρευνας στον τομέα του ελέγχου και της εποπτείας των εξωτερικών συνόρων·
- στη συνδρομή στα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν μια κατάσταση που απαιτεί ενισχυμένη τεχνική και επιχειρησιακή βοήθεια στα εξωτερικά τους σύνορα·
- στην παροχή στα κράτη μέλη της αναγκαίας στήριξης για την οργάνωση κοινών επιχειρήσεων επαναπατριsmού. Ο οργανισμός μπορεί να χρησιμοποιήσει τους οικονομικούς πόρους της Ένωσης που είναι διαθέσιμοι γι' αυτόν το σκοπό και οφείλει να καταρτίσει κατάσταση των ορθών πρακτικών απομάκρυνσης των υπηκόων τρίτων χωρών που βρίσκονται παράνομα στα κράτη μέλη·
- στην αποστολή ομάδων ταχείας επέμβασης στα σύνορα (RABIT) στα κράτη μέλη σε κατάσταση επείγουσας και εξαιρετικής πίεσης, η οποία οφείλεται, για παράδειγμα, σε μαζική εισροή παράνομων μεταναστών.»¹⁸

2.4 Εναρμονισμός και σύγκλιση πολιτικών στον τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής

Το 2005, η ΕΕ πρόβαλε την αναγκαιότητα μιας παγκόσμιας προσέγγισης του μεταναστευτικού φαινομένου.¹⁹ Αρχικά, οι δράσεις που αναλαμβάνονταν στο πλαίσιο της

¹⁷ Ευρωπαϊκός οργανισμός για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων – Frontex. Ευropa-Σύνοψη της νομοθεσίας της ΕΕ. http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33216_el.htm

¹⁸ Ευρωπαϊκός οργανισμός για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων – Frontex. Ευropa-Σύνοψη της νομοθεσίας της ΕΕ. http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33216_el.htm

¹⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. «Μια ευκαιρία και μια πρόκληση- Η μετανάστευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση.» ec.europa.eu/publications

προσέγγισης της ΕΕ με τις χώρες αποστολής μεταναστών εστιάζονταν στην Αφρική και στη Μεσόγειο και στη συνέχεια επεκτάθηκαν στις ανατολικές και νοτιοανατολικές περιοχές που γειτνιάζει η ΕΕ.²⁰

Λόγω της γεωγραφικής τους θέσης, οι χώρες της Νότιας και Ανατολικής Ευρώπης αντιμετωπίζουν το μεγαλύτερο φορτίο εισροής παράτυπων μεταναστών, μεγάλος αριθμός των οποίων έχει σαν τελικό προορισμό τις βόρειες χώρες. «Ως ένδειξη αλληλεγγύης, οι ηγέτες της ΕΕ αποφάσισαν να μοιραστούν ορισμένες δαπάνες γι' αυτό τον λόγο, δημιουργώντας τέσσερα ταμεία της ΕΕ με ενοποιημένο προϋπολογισμό που υπερβαίνει τα 4 δισ. ευρώ για την περίοδο 2007–2013.

- Το μεγαλύτερο από αυτά είναι το **Ταμείο Εξωτερικών Συνόρων** με προϋπολογισμό 1,8 δισ. ευρώ. Το ποσό αυτό κατανέμεται μεταξύ των χωρών της ΕΕ με βάση τη σχετική επιβάρυνση της καθεμίας για τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων και την πολιτική θεωρήσεων εισόδου. Τα χρήματα της ΕΕ συμβάλλουν στη χρηματοδότηση των υποδομών διέλευσης των συνόρων, του εξοπλισμού μεταφορών των συνοριακών φυλάκων καθώς και των ενεργειών κατάρτισης και της επένδυσης στην τεχνολογία.

- Το **Ταμείο Ένταξης Υπηκόων Τρίτων Χωρών** βοηθάει στην ομαλή ενσωμάτωση των μεταναστών στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Το Ταμείο προωθεί τον διαπολιτισμικό διάλογο ανάμεσα στους μετανάστες και τους τοπικούς πληθυσμούς. Παρέχει επίσης μαθήματα γλώσσας και διδάσκει στους μετανάστες πώς να προσαρμόζονται στον τρόπο ζωής και στις συνθήκες εργασίας στο νέο τους περιβάλλον.

- Με προϋπολογισμό 676 εκατ. ευρώ, το **Ταμείο Επιστροφών** στηρίζει τις προσπάθειες των χωρών της ΕΕ να βελτιώσουν τη διαχείριση του συστήματος επαναπροώθησης και επανεγκατάστασης παράνομων μεταναστών. Χορηγεί ειδική ενίσχυση για τις ευάλωτες ομάδες ατόμων και καλύπτει τα έξοδα επιστροφής, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων των συνοδών, του ιατρικού προσωπικού και των διερμηνέων.

- Το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων**, με προϋπολογισμό 628 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2007–2013, προσπαθεί να επεκτείνει την ικανότητα των συστημάτων ασύλου των χωρών της ΕΕ. Στηρίζει επίσης τις προσπάθειες εγκατάστασης προσφύγων και ατόμων που ζητούν άσυλο σε μακροπρόθεσμη βάση και την πιο ισόρροπη κατανομή προσφύγων και αιτούντων άσυλο μεταξύ των κρατών μελών.»²¹

2.5 Η ανάγκη για παρέμβαση των μεταναστευτικών πολιτικών σε διεθνές επίπεδο

Η θέσπιση από πλευράς ΕΕ μιας κοινής πολιτικής σε τομείς όπως είναι ο αποτελεσματικότερος έλεγχος των εξωτερικών συνόρων και οι κανόνες για την παροχή ασύλου, η καλύτερη συνεργασία με σκοπό την αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης, και η δημιουργία ειδικών ταμείων οικονομικής βοήθειας μεταξύ των

²⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. «Μια ευκαιρία και μια πρόκληση. Η μετανάστευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση» ec.europa.eu/publications

²¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. «Μια ευκαιρία και μια πρόκληση. Η μετανάστευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση» ec.europa.eu/publications

κρατών μελών αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα αυτής της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής.²²

Τα κράτη-μέλη της ΕΕ οφείλουν να επιδείξουν πνεύμα συνεργασίας με σκοπό την καλύτερη αντιμετώπιση του μεταναστευτικού φαινομένου.²³ Στο πλαίσιο αυτό, κάποια από τα μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να ληφθούν είναι τα εξής²⁴:

- Ενημέρωση των πολιτών τους σε ζητήματα μετανάστευσης.
- Καταπολέμηση όλων των φαινομένων ξеноφοβίας και ρατσισμού.
- Ενημέρωση των νόμιμων μεταναστών σε ζητήματα εργασίας, εκπαίδευσης, υγείας και κοινωνικής ένταξης.
- Εκπαίδευσή των νόμιμων μεταναστών και στοιχειώδης εκμάθηση της γλώσσας του κράτους στο οποίο βρίσκονται.
- Υγειονομικός έλεγχος και περίθαλψη των νόμιμων μεταναστών.
- Πάταξη της παράνομης διακίνησης μεταναστών.
- Αποτελεσματικότερη φύλαξη των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ.
- Επαναπροώθηση των παράτυπων μεταναστών στις χώρες καταγωγής τους.

---

²² Ι. Κωτούλας 2012 "Απλά μαθήματα μεταναστευτικής πολιτικής". Foreign Affairs The Hellenic Edition

<http://foreignaffairs.gr/articles/68783/ioannis-kotoulas/apla-mathimata-metanasteytikis-politikis?page=show>

²³ Ευρωπαϊκή Ένωση «Για την οικοδόμηση μιας ανοιχτής και ασφαλούς Ευρώπης» http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/el/migration_el.pdf

²⁴ Τσιγκρή Αγγελος 2013 «Η παράνομη μετανάστευση αποτελεί κοινό πρόβλημα των κρατών-μελών της ΕΕ.» ΤΟ ΒΗΜΑ.
<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=535153>

Κεφάλαιο 3: Αιτίες μετανάστευσης από τις χώρες της Ασίας και της Αφρικής προς την ΕΕ

Εικόνα 2. Χάρτης από την επίσημη ιστοσελίδα του οργανισμού “Frontex” με τίτλο «Map on irregular and mixed migration routes»

3.1 Γεωπολιτική θέση Μεσογείου

Η μετανάστευση στην λεκάνη της Μεσογείου είναι ένα πολύ συχνό φαινόμενο με βαθιές ιστορικές και κοινωνικοπολιτικές προεκτάσεις. Εδώ και καιρό η Μεσόγειος χαρακτηρίζεται ως το ευρωπαϊκό "Rio Grande" από το όνομα του διάσημου ποταμού τον οποίο διασχίζουν πολλοί Μεξικανοί στην προσπάθειά τους να φτάσουν στις πλούσιες Ηνωμένες Πολιτείες. Η Μεσόγειος Θάλασσα χωρίζει την αναπτυσσόμενη και γερασμένη Ευρώπη από την υπερπληθυσμιακά και με νέο πληθυσμό αναπτυσσόμενη Αφρική. Η μείωση στον πληθυσμό που παρουσιάζουν οι χώρες της νότιας Ευρώπης, οι οικονομικές ανισότητες που παρατηρούνται μέσα στην ίδια την Ευρώπη ανάμεσα στις βόρειες και τις νότιες χώρες, ο πιο αυστηρός έλεγχος και οι περιορισμοί που αφορούν τη νόμιμη μετανάστευση και την παροχή ασύλου από τα κράτη μέλη της Ε.Ε., η μη ύπαρξη πολιτικής και κοινωνικής σταθερότητας στις περισσότερες χώρες της βορείου Αφρικής και της ανατολικής Μεσογείου, έχουν συντελέσει στην όξυνση του φαινομένου της παράτυπης μετανάστευσης στην περιοχή της Μεσογείου.²⁵

Κάποιες από τις περιοχές εισόδου των μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι²⁶:

1. Η Κεντρική Μεσόγειος, από την Τυνησία και τη Λιβύη με τις μεταναστευτικές ροές να κατευθύνονται προς την Ιταλία και τη Μάλτα.
2. Η Δυτική Μεσόγειος από το Μαρόκο και την Αλγερία προς την Ισπανία.
3. Η Ανατολική Μεσόγειος, που αφορά στην είσοδο των μεταναστών από την Τουρκία προς την Ελλάδα μέσω ξηράς ή θάλασσας.

²⁵ ΕΚΕΜ. Η παράνομη μετανάστευση δια θαλάσσης στην Ευρώπη: Η Μεσόγειος σε «ανθρωπιστική κρίση» http://www.ekem.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=147:i-paranomi-metanasteysi-dia-thalassis-stin-eyropi-i-mesoigeios-se-anthropistiki-krisi&catid=15:2008-05-12-11-28-15&Itemid=68

²⁶ Christal Morehouse & Michael Blomfield, 2011 «Irregular Migration in Europe» Transatlantic Council on Migration- Migration Policy Institute <http://www.migrationpolicy.org/research/TCM-irregular-migration-europe>

3.2 Η ερμηνεία της μετανάστευσης προς τη Ν. Ευρώπη

Την τελευταία δεκαετία ο αριθμός των μεταναστών που εισήλθαν στην Ευρώπη αυξήθηκε δραματικά. Σε επίσκεψή του, το Νοέμβριο του 2012 στην Ελλάδα, ο Φρανσουά Κρεπό, Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών δήλωσε πως *“δεδομένης της στρατηγικής της θέσης στη Μεσόγειο και έχοντας κοινά χερσαία και θαλάσσια σύνορα με την Τουρκία, η Ελλάδα έχει γίνει ένα βασικό σημείο εισόδου για πολλούς μετανάστες που επιδιώκουν να φτάσουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση”*.²⁷ Το Δεκέμβριο του 2013 υπεγράφη συμφωνία μεταξύ Τουρκίας και Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επανεισδοχή των μεταναστών που εισέρχονται παράτυπα στην Ευρώπη, μέσω του τουρκικού εδάφους.²⁸

Ο μεγάλος αγροτικός και τουριστικός τομέας των χωρών της Νότιας Ευρώπης συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός μοντέλου παρανομίας και ενίσχυσης της παραοικονομίας.²⁹ Το νέο αυτό μοντέλο ονομάστηκε «νοτιοευρωπαϊκό». Τα κύρια χαρακτηριστικά του είναι η παράτυπη μετανάστευση, η ανομοιογένεια των εθνικοτήτων που φτάνουν στη νότια Ευρώπη, οι διαφορές που υπάρχουν στην προέλευση των μεταναστών και τέλος, η ύπαρξη παράτυπης μετανάστευσης μαζί με μεγάλα ποσοστά ανεργίας και υποαπασχόλησης των ντόπιων στις χώρες υποδοχής.³⁰

Τόσο η επικινδυνότητα που χαρακτηρίζει την προσπάθεια των παράτυπων μεταναστών να εισέλθουν σε μια άλλη χώρα όσο και η μη ύπαρξη ασφάλειας στις διακινήσεις των παράτυπων μεταναστών έχουν ως αποτέλεσμα να συμβαίνουν συχνά ατυχήματα και ναυάγια με το κόστος σε ανθρώπινες ζωές να είναι μεγάλο. Κατά συνέπεια, το φαινόμενο της παράτυπης μετανάστευσης έχει λάβει μεγάλη ανθρωπιστική διάσταση καθώς τα τελευταία χρόνια έχουν χαθεί χιλιάδες ζωές.³¹

Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας όσον αφορά περιπτώσεις ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο για τη ζωή τους κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους και χρήζουν άμεσης βοήθειας. Σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας κάθε πλοίο έχει την υποχρέωση να παρέχει βοήθεια σε οποιονδήποτε κινδυνεύει στη θάλασσα.³² Ειδικότερα, «όπως ορίζεται στο άρθρο 98 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, κάθε κράτος απαιτεί από τον πλοίαρχο οποιουδήποτε πλοίου φέρει τη σημαία του, εφόσον μπορεί, χωρίς να εκθέσει σε σοβαρό κίνδυνο το πλοίο, το πλήρωμα ή τους επιβάτες, να παρέχει βοήθεια σε οποιοδήποτε πρόσωπο είναι στη θάλασσα και κινδυνεύει να πνιγεί και να πλέει με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ταχύτητα για τη διάσωση ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο.»³³ Επίσης, η Σύμβαση τονίζει την ανάγκη για ίδρυση και λειτουργία από πλευράς ΕΕ μιας ικανής και

²⁷ UNHCR- Μετανάστες και Μεσόγειος, Τελευταία στάση: Ελλάδα. Γενεύη/Αθήνα, 2012.

<http://www.unhcr.gr/nea/artikel/2f89f984fe365e1e930f24306050127d/metanastes-kai-meso.html?L=bmugxginvnrhgvk>

²⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή «Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της Συνολικής Προσέγγισης της Μετανάστευσης και της Κινητικότητας 2012-2013» www.ipex.eu/IPEXL-WEB/.../082dbcc54469477201446d6dffd800b4.d...

²⁹ Λαφαζάνη Δώρα. «Παγκόσμια και Νοτιο-Ευρωπαϊκή Μετανάστευση» <http://wp.me/pcPJ9-ZY>

³⁰ Λαφαζάνη Δώρα. «Παγκόσμια και Νοτιο-Ευρωπαϊκή Μετανάστευση» <http://wp.me/pcPJ9-ZY>

³¹ ΕΚΕΜ «Η παράνομη μετανάστευση δια θαλάσσης στην Ευρώπη: Η Μεσόγειος σε «ανθρωπιστική κρίση»

http://www.ekem.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=147:i-paranomi-metanasteysi-dia-thalassis-stin-evropi-i-mesogeios-se-anthropistiki-krisi&catid=15:2008-05-12-11-28-15&Itemid=68

³² UNHCR- «Διάσωση στη θάλασσα, Αποτροπή και Λαθρεπιβάτες»-Αθήνα, Οκτώβριος 2010.

<http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/RESCUEATSEACOLLECTIONOFFTEXTS.pdf>

³³ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4ccfb76f2>

μόνιμης υπηρεσίας έρευνας και διάσωσης που θα εγγυάται τη θαλάσσια ασφάλεια, και αν υπάρχει λόγος, να υπάρχει συνεργασία με τα γειτονικά κράτη.³⁴

Ωστόσο, το νομικό αυτό καθεστώς συχνά παραβιάζεται από τις πολιτικές ορισμένων κρατών.³⁵ Αρκετές φορές επιβάλλονται ποινές σε όσους καπετάνιους διασώσουν παράτυπους μετανάστες, γεγονός που τους αποτρέπει από το να εκπληρώσουν το ανθρωπιστικό τους καθήκον. Είναι αρκετές οι φορές όπου καπετάνιοι αγνόησαν κλήσεις για βοήθεια ή που ανάγκασαν ανθρώπους που είχαν ανέβει στο πλοίο τους να πέσουν πίσω στη θάλασσα. Επίσης, μια ακόμη δυσκολία που υπάρχει από πλευράς εμπορικών πλοίων, είναι η άρνηση ορισμένων κρατών να συνεργαστούν και να δεχτούν οι μετανάστες που υπάρχουν επάνω στα πλοία να αποβιβαστούν σε κάποιο λιμάνι τους.³⁶

Γίνεται λοιπόν εύκολα αντιληπτό ότι η πολιτική αντιμετώπισης του φαινομένου από πλευράς ΕΕ οφείλει να λάβει σοβαρά υπόψη τον ανθρωπιστικό χαρακτήρα που έχει το συγκεκριμένο φαινόμενο της παράτυπης μετανάστευσης καθώς όλο και περισσότεροι χάνουν τη ζωή τους στα νερά της Μεσογείου.

3.3 Η περιοχή της ανατολικής Μεσογείου

Ένας από τους κύριους δρόμους μετανάστευσης από την Ασία και την Αφρική προς την ΕΕ διασχίζει την Τουρκία και καταλήγει στα ελληνοτουρκικά σύνορα.³⁷ Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων αναφέρει τα εξής στην έκθεσή του για την παράτυπη μετανάστευση στην Ελλάδα (Μάρτιος 2011)³⁸: «*Η ενίσχυση της επιτήρησης των συνόρων και τα λοιπά μέτρα που έλαβαν άλλα κράτη μέλη της ΕΕ στη Νότια Ευρώπη είχαν ως αποτέλεσμα σημαντική μείωση του αριθμού των αφίξεων σε Ιταλία, Μάλτα και Ισπανία. Παρατηρήθηκε αλλαγή των μεταναστευτικών οδών προς ΕΕ, αρχικά με πύλη εισόδου τα θαλάσσια σύνορα και στη συνέχεια τα χερσαία σύνορα Ελλάδας-Τουρκίας. Το 2010, ποσοστό 90% του συνόλου των παράτυπα εισερχομένων από το σύνολο των εξωτερικών χερσαίων και θαλασσιών συνόρων της ΕΕ εντοπίστηκε στα ελληνικά εξωτερικά χερσαία και θαλάσσια σύνορα*».³⁹ Η πίεση από τις μεταναστευτικές ροές που έφθναν συνεχώς στα ελληνοτουρκικά σύνορα ήταν μεγάλη καθ' όλη τη διάρκεια του 2011, όπως γίνεται γνωστό από τις εκθέσεις της Frontex.⁴⁰ Η Frontex συνοψίζει την κατάσταση ως εξής: «*Το 2011 παρατηρήθηκαν σημαντικές και εκτενείς εξελίξεις στο θέμα της πίεσης από παράτυπα*

³⁴ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ-Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef...516...

³⁵ Λυδία Αβράμη 2007 «Η παράνομη μετανάστευση δια θαλάσσης στην Ευρώπη: Η Μεσόγειος σε ανθρωπιστική κρίση». ΕΚΕΜ. http://www.ekem.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=147:i-paranomi-metanasteysi-dia-thalassis-stin-eyropi-i-mesogeios-se-anthropistiki-krisi&catid=15:2008-05-12-11-28-15&Itemid=68

³⁶ Λυδία Αβράμη 2007 «Η παράνομη μετανάστευση δια θαλάσσης στην Ευρώπη: Η Μεσόγειος σε ανθρωπιστική κρίση».

ΕΚΕΜ. http://www.ekem.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=147:i-paranomi-metanasteysi-dia-thalassis-stin-eyropi-i-mesogeios-se-anthropistiki-krisi&catid=15:2008-05-12-11-28-15&Itemid=68

³⁷ Ετήσια έκθεση για την κατάσταση του ασύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και έκθεση πεπραγμένων της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο για το έτος 2011

³⁸ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, 2011 «Coping with a fundamental rights emergency: The situation of persons crossing the Greek land border in an irregular manner» http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/Greek-border-situation-report2011_EN.pdf

³⁹ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, 2011 «Coping with a fundamental rights emergency: The situation of persons crossing the Greek land border in an irregular manner» http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/Greek-border-situation-report2011_EN.pdf

⁴⁰ Ετήσια έκθεση για την κατάσταση του ασύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και έκθεση πεπραγμένων της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο για το έτος 2011

εισερχόμενους μετανάστες στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, ως αποτέλεσμα δύο ταυτόχρονων πλην όμως ανεξάρτητων κυμάτων παράτυπης εισόδου από δύο πύλες. Το πρώτο αφορά την εποχιακά αυξημένη δραστηριότητα στα χερσαία σύνορα Ελλάδα-Τουρκίας, όπου συνέχισαν να εντοπίζονται μετανάστες κάθε είδους σε πολύ μεγάλο αριθμό. Το δεύτερο κύμα παρατηρήθηκε στην κεντρική Μεσόγειο, η οποία ήταν αδιαμφισβήτητα η κύρια πύλη εισόδου παράτυπα εισερχόμενων μεταναστών στην ΕΕ το 2ο τρίμηνο του 2011, με τεράστιο αριθμό μεταναστών από χώρες της υποσαχάριας Αφρικής να καταπλέει στις ακτές της Ιταλίας και της Μάλτας, κυρίως λόγω βίαιου εκτοπισμού από τη Λιβύη».⁴¹

---

⁴¹ Frontex, FRAN Quarterly, http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Fran_Q2_2013.pdf

Κεφάλαιο 4: Το μεταναστευτικό φαινόμενο στις χώρες της Νότιας Ευρώπης

4.1 Εισαγωγή

Χιλιάδες μετανάστες από την Αφρική και την Ασία, κάνουν το επικίνδυνο ταξίδι πέρα από τη Μεσόγειο σε αναζήτηση εργασίας και μιας καλύτερης ζωής. Οι χώρες που οριοθετούν τη Μεσόγειο όπως η Ισπανία, η Ιταλία, η Ελλάδα και η Μάλτα επηρεάζονται σε τεράστιο βαθμό από αυτό το φαινόμενο. Στο πλαίσιο του κανονισμού του Δουβλίνου II, η πρώτη χώρα στην οποία ένας αιτών ασύλου εισέρχεται είναι αρμόδια για την εξέταση της αίτησης ασυλίας εκείνου του προσώπου.⁴² Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η μεγαλύτερη πίεση από τους χιλιάδες μετανάστες που προσπαθούν να εισέλθουν στην Ευρώπη να ασκείται στις χώρες που βρίσκονται στην περιοχή της Μεσογείου.

4.2 Ισπανία

Λόγω της γεωγραφικής της θέσης, η Ισπανία αποτελεί σταυροδρόμι της ανθρώπινης μετανάστευσης. Στα μέσα της δεκαετίας του 1980, δημιουργούνται οι κατάλληλες συνθήκες για να μετατραπεί η Ισπανία από χώρα αποστολής μεταναστών σε χώρα υποδοχής. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 η Ισπανία ήταν ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ με τα χαμηλότερα ποσοστά μεταναστών στο εσωτερικό της. Λίγα χρόνια μετά, η Ισπανία άρχισε να δέχεται περισσότερους από μισό εκατομμύριο μετανάστες κάθε χρόνο. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί από διάφορους λόγους, όπως η γεωγραφική της θέση, το πορώδες των συνόρων της και ο μεγάλος γεωργικός και κατασκευαστικός τομέας της. Μετά το 2000, η εισροή μεταναστών αυξήθηκε δραματικά. Αυτή η αύξηση του μεταναστευτικού πληθυσμού δεν οδήγησε σε σημαντική ανησυχία ή σε κάποιες σπασμωδικές κινήσεις από πλευράς πολιτείας. Οι Ισπανοί αντιμετώπισαν την μετανάστευση ως απαίτηση της αγοράς εργασίας, μια έκβαση της οικονομικής προόδου, και ίσως ακόμη και ένα σημάδι νεωτερισμού. Οι έρευνες έδειξαν ότι ενώ μερικά τμήματα του πληθυσμού ανησύχησαν για τον αυξανόμενο αριθμό μεταναστών, δέχτηκαν ότι αυτοί οι εργαζόμενοι ήταν δημόσια χρήσιμοι για κάποιους τομείς της αγοράς εργασίας.⁴³

Η Ισπανία έχει 5.294.710 αλλοδαπούς που ζουν στη χώρα (στοιχεία MEYSS το Μάρτιο του 2012) που αντιπροσωπεύουν περισσότερα από 12% του συνολικού πληθυσμού. Μεταξύ αυτών των αριθμών, 2.563.803 αλλοδαποί ανήκουν στο καθεστώς Community (από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης), και 2.730.907 αλλοδαποί προέρχονται από τις χώρες εκτός ΕΕ.⁴⁴

Οι ιστορικοί δεσμοί που κατέχει η Ισπανία με το Μαρόκο και τις χώρες της Λατινικής Αμερικής, λόγω της γεωγραφικής και πολιτιστικής εγγύτητας, ή της οικονομικής

⁴² ΔΟΥΒΛΙΝΟ II - Υπατη Αρχιστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες

<https://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/General/.../DublinIItrap-1.doc>

⁴³ Angeles M. Cea d' Ancona and Miguel Valles, 2010 «Evolución del racismo y la xenofobia en España.»

www.oberaxe.es/files/datos/4e20230088dc8/INFORME%20RACISMO%202010.pdf.

⁴⁴ Observatorio Permanente de la Inmigración «Extranjeros Residentes en España»

http://extranjeros.empleo.gob.es/es/Estadisticas/operaciones/con-certificado/201203/Principales_resultados_31032012.pdf

ανισότητας μεταξύ των χωρών (και από την άποψη της οικονομικής ανάπτυξης και των αμοιβών) έχουν προκαλέσει σημαντικά μεταναστευτικά κύματα προς το εσωτερικό της. Η μετανάστευση στην Ισπανία δεν είναι ομοιογενής. Οι κύριες αυτόνομες κοινότητες προορισμού μεταναστών στην Ισπανία είναι η Καταλονία, η Μαδρίτη και η Ανδαλουσία (συνήθως Βαρκελώνη, Μαδρίτη και η μεσογειακή ακτή).⁴⁵

4.2.α Η μεταναστευτική πολιτική της Ισπανίας

Η μεταναστευτική πολιτική της Ισπανίας, δεν έχει σχέση τόσο με το μέγεθος της ροής των μεταναστών που εισέρχονται στη χώρα, όσο με το άνοιγμα ή τη διεύρυνση των λεωφόρων για τη νόμιμη μετανάστευση. Τα υψηλά ποσοστά της παρατυπίας είναι ένα χρόνιο χαρακτηριστικό γνώρισμα του τοπίου μετανάστευσης στην Ισπανία.

Η εξέλιξη της ισπανικής μεταναστευτικής πολιτικής χωρίζεται σε τρεις περιόδους.⁴⁶ Η πρώτη ξεκινά από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 και φτάνει μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1990. Είναι η περίοδος που παράγονται οι πρώτοι νόμοι για την μετανάστευση. Η δεύτερη περίοδος καλύπτει το υπόλοιπο τμήμα της δεκαετίας του 1990. Σε αυτή την περίοδο υιοθετείται για πρώτη φορά ένα πλαίσιο για την ένταξη των μεταναστών. Η τρίτη ξεκινά το 1999 και φτάνει μέχρι σήμερα και χαρακτηρίζεται από τις αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο.⁴⁷ Ένας άλλος τομέας, της μεταναστευτικής πολιτικής της χώρας είναι η υπογραφή συμφωνιών συνεργασίας τόσο με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών όσο και με τις αντίστοιχες διέλευσής τους στην Αφρική.⁴⁸

Ο πρώτος νόμος για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού φαινομένου εισήχθη το 1985.⁴⁹ Ο κινητήριο λόγος για τη σύνταξή του ήταν η είσοδος της χώρας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Ο βασικός στόχος του νόμου ήταν να δημιουργηθεί ένα βασικό πλαίσιο και να οριστούν οι βασικές αρχές παραμονής των μεταναστών στην Ισπανία.⁵⁰ Ο νόμος του 1985 όριζε ποιος είναι νόμιμος και ποιος είναι παράτυπος μετανάστης. Με τον νόμο αυτόν περιορίζεται η είσοδος νόμιμων μεταναστών στη χώρα. Στους μετανάστες δίνονταν ετήσια άδεια παραμονής. Αυτή η πολιτική, δημιουργούσε την αίσθηση πως προωθούνταν η προσωρινή παραμονή των μεταναστών, καθώς ελάχιστοι ήταν αυτοί που μπορούσαν να μείνουν στη χώρα χωρίς να εργάζονται.⁵¹ Με αυτό τον τρόπο υπήρχε ένα είδος ανεκτικότητας από το κράτος προς τους εργοδότες, οι οποίοι απαιτούσαν να μειωθεί το εργατικό κόστος. Ειδικά στον αγροτικό τομέα, οι παράτυποι μετανάστες εκτόπισαν το νόμιμο εποχιακό προσωπικό, καθώς ήταν χρήσιμοι, ζούσαν όμως υπό

⁴⁵ Migration Policy Institute «Exceptional in Europe. Spain's experience with immigration and integration» www.migrationinformation.org/.../TCM-Sp...

⁴⁶ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. 2012 «ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ», Αθήνα http://www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf

⁴⁷ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. 2012 «ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ», Αθήνα http://www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf

⁴⁸ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. 2012 «ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ», Αθήνα http://www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf

⁴⁹ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. 2012 «ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ», Αθήνα http://www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf

⁵⁰ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. 2012 «ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ», Αθήνα http://www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf

⁵¹ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. 2012 «ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ», Αθήνα http://www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf

άθλιες συνθήκες, κρυμμένοι για να αποφύγουν μια πιθανή σύλληψη από τις αρμόδιες αρχές.⁵²

Η κυβέρνηση της χώρας, το 1994, εκπόνησε μια εθνική στρατηγική για την κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών που περιλάμβανε το «Σχέδιο για την Κοινωνική Ένταξη των Μεταναστών» όπως και δύο υπηρεσίες για να υποστηρίξουν τη δημιουργία του νέου θεσμικού πλαισίου.⁵³ Η πρώτη ήταν το «Φόρουμ για την Κοινωνική Ένταξη των Μεταναστών (Foro para la Integración Social de los Immigrantes)» και η δεύτερη το «Μόνιμο Παρατηρητήριο για τη Μετανάστευση (Observatorio Permanente de la Inmigración)».⁵⁴

Με νομική μεταρρύθμιση, το 2000, αποφασίστηκε να παρέχονται εκτεταμένα κοινωνικά οφέλη —υγεία, εκπαίδευση και μερικές άλλες κοινωνικές παροχές, όπως το βασικό εισόδημα για τις φτωχές— στους παράτυπους μετανάστες. Η μόνη υποχρέωσή τους θα ήταν να καταχωρηθούν στο δημοτικό κατάλογο πληθυσμών.⁵⁵

Το 2004, εξαιτίας και της κυβερνητικής αλλαγής η μεταναστευτική πολιτική της χώρας γίνεται πιο εξωστρεφής. Αυτό συμβαίνει, με σκοπό την ανάδειξη του ζητήματος της μετανάστευσης ως ζητήματος που αφορά όλη την Ε.Ε και όχι μόνο τη χώρα.⁵⁶

Μια σημαντική πρωτοβουλία που έχει αναλάβει η Ισπανία στα πλαίσια της μεταναστευτικής της πολιτικής είναι η Διπλωματία της Μετανάστευσης.⁵⁷ Αυτό οδηγεί στην επίτευξη μιας σειράς από σημαντικές πρωτοβουλίες ώστε να επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ της χώρας και των αντίστοιχων χωρών προέλευσης σε θέματα που αφορούν τη μετανάστευση από αυτές τις χώρες. Μια ακόμη σημαντική πτυχή της μεταναστευτικής πολιτικής της Ισπανίας η οποία αποτελεί και προέκταση της Διπλωματίας της Μετανάστευσης, είναι η σύναψη μιας σειράς από συμφωνίες συνεργασίας τόσο με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών, όσο και με τις αντίστοιχες διέλευσής τους στην Αφρική.⁵⁸ Η ισπανική πλευρά παρέχει αναπτυξιακή βοήθεια στις χώρες της Αφρικής με σκοπό να δεχθούν ως αντάλλαγμα την επανεισδοχή των απελαθέντων μεταναστών στο έδαφός τους. Επίσης σε περίπτωση που τηρούν τα συμφωνηθέντα οι συνεργαζόμενες χώρες, ως ένα είδος επιβράβευσης, παρέχεται στους υπηκόους τους μεγαλύτερο μερίδιο συμμετοχής στο σύστημα των ποσοτώσεων. Έτσι περισσότεροι έχουν τη δυνατότητα να εισέρχονται νόμιμα στη χώρα και να αναζητούν εργασία.⁵⁹ Μερικές από τις χώρες που έχουν υπογραφεί τέτοιου είδους συμφωνίες είναι η Νιγηρία, η Γκάνα, η Μαυριτανία και η Σενεγάλη.⁶⁰

⁵² Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. 2012 «ΈΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ», Αθήνα http://www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf

⁵³ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. 2012 «ΈΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ», Αθήνα http://www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf

⁵⁴ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. 2012 «ΈΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ», Αθήνα http://www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf

⁵⁵ Migration Policy Institute «Exceptional in Europe. Spain's experience with immigration and integration» www.migrationinformation.org/.../TCM-Sp...

⁵⁶ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁵⁷ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁵⁸ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁵⁹ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁶⁰ Migration Citizenship Education «Migration policy in Spain» <http://www.migrationeducation.org/48.0.html>

Μεγάλη σημασία, στην ομαλή διαχείριση των ροών μετανάστευσης προς την Ισπανία, παρουσιάζουν οι σχέσεις με το γειτονικό Μαρόκο.⁶¹ Η συνεργασία των δύο χωρών έχει στρατηγική σημασία καθώς το Μαρόκο, έχει διπλή ιδιότητα, τόσο ως χώρα αποστολής, όσο και ως χώρας διέλευσης παράτυπων μεταναστών από την Αφρική προς την Ευρώπη. Από το 2003 το Μαρόκο έδειξε διάθεση για συνεργασία με σκοπό τον καλύτερο έλεγχο της παράτυπης μετανάστευσης και αυτό είχε σαν συνέπεια το 2004 να υπογραφεί, για πρώτη φορά, συμφωνία για επιστροφή στα εδάφη του παράτυπων μεταναστών από τις υποσαχάριες χώρες. Έπειτα και από την ανάληψη σημαντικών πρωτοβουλιών από πλευράς Ε.Ε, οι σχέσεις με το Μαρόκο βρίσκονται σε καλό επίπεδο και αυτό γίνεται φανερό και σε μια σειρά από συμφωνίες συνεργασίας σε κοινοτικό επίπεδο.⁶²

4.2.β Η πολιτική ενσωμάτωση των μεταναστών

Η εφαρμογή της πολιτικής ενσωμάτωσης συνάντησε πολλές δυσκολίες. Ο νόμος 149/1978 όριζε «πως όλα τα θέματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση και το άσυλο αποτελούν αποκλειστικές ευθύνες της κυβέρνησης».⁶³ Χαρακτηριστικό στοιχείο της πολιτικής ενσωμάτωσης ήταν η αναγνώριση της σημασίας των τοπικών κοινοτήτων (περιφερειών και δήμων) στην υλοποίηση των προγραμμάτων, καθώς οι τοπικοί παράγοντες γνώριζαν καλύτερα τα ζητήματα και τις λύσεις που έπρεπε να δοθούν στους μετανάστες.⁶⁴ Αυτό που αξίζει να σημειωθεί σε αυτή την περίοδο είναι πως το μεταναστευτικό ζήτημα έδειχνε τα όρια του ισπανικού συστήματος διακυβέρνησης και τη διαφορά ανάμεσα σε τοπική και κεντρική εξουσία.⁶⁵

Σε αντίθεση με το τι γίνεται σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη, οι πολιτικές ενσωμάτωσης στην Ισπανία δεν χαρακτηρίζονται από τις απαιτήσεις να περαστούν οι δοκιμές στη γλώσσα ή την πολιτική γνώση. Η εγγραφή, είναι υποχρεωτική για όλους τους κατοίκους στο δήμο ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς τους. Με την καταχώρηση, όλοι οι μετανάστες λαμβάνουν μια κάρτα υγείας που τους εξουσιοδοτεί στην πλήρης κάλυψη και στην πρόσβαση στους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης για τα παιδιά τους. Ακόμη και οι μη καταγεγραμμένοι μετανάστες που δεν έχουν μια κάρτα υγείας θεραπεύονται στα νοσοκομεία χωρίς υποβολή εκθέσεων στην αστυνομία. Αυτό είναι ένα εξαιρετικό χαρακτηριστικό γνώρισμα του ισπανικού συστήματος. Αυτό το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα θεωρείται από πολλούς ως ακρογωνιαίος λίθος του ισπανικού προτύπου ολοκλήρωσης.⁶⁶ Τον Απρίλιο του 2012, υιοθετήθηκε από την κυβέρνηση, ένα νομοθετικό διάταγμα που τροποποίησε το νόμο και που περιορίζει, το ενδεχόμενο συμμετοχής των παράτυπων μεταναστών στο πρόγραμμα κοινωνικής ασφάλισης, την υγειονομική

⁶¹ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁶² Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁶³ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. 2012 «ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ»

http://www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf

⁶⁴ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. 2012 «ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ»

http://www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf

⁶⁵ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. 2012 «ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ»

http://www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf

⁶⁶ Migration Policy Institute «Exceptional in Europe. Spain's experience with immigration and integration»

www.migrationinformation.org/.../TCM-Sp...

περίθαλψη για τους άτομα ηλικίας κάτω από 18, τις εγκύους γυναίκες, ή τους ανθρώπους σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.⁶⁷

4.2.γ Η θέση της Ισπανικής κοινωνίας για το φαινόμενο της μετανάστευσης

Η ιστορία του φαινομένου της μετανάστευσης στην Ισπανία παραμένει σχετικά νέα. Εδώ, η δεύτερη γενιά των μεταναστών πρέπει να ενηλικιωθεί πλήρως ακόμα, όπως έχει κάνει σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Επιπλέον, ο ευδιάκριτος πολιτικός πολιτισμός της Ισπανίας, που προέκυψε μετά το τέλος της δικτατορίας του Φράνκο, αποθαρρύνει τις δημόσιες δηλώσεις που θα μπορούσαν να γίνουν αντιληπτές ως υπονόμηση των δημοκρατικών τιμών της ισότητας και της ελευθερίας. Οι ομάδες υπέρ της μετανάστευσης είναι μεγάλες, ενεργές, και δηλώνουν έντονα την αντίθεσή τους σε οποιαδήποτε συναισθήματα θα μπορούσαν να εκδηλωθούν ως ρατσιστικά, ξενόφοβα, ή απλά εχθρικά στους μετανάστες. Υπάρχει μια διαδεδομένη πεποίθηση ότι οι μετανάστες έχουν δικαίωμα στα ίδια δικαιώματα με τα άλλα μέλη της κοινωνίας.

Συνολικά, ο βραχίονας της μετανάστευσης που βιώθηκε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 2000 δεν συνοδεύθηκε από ένα κύμα που έχει σχέση με δημόσιες αντιδράσεις, και το ζήτημα της μετανάστευσης στην Ισπανία δεν έχει πολιτικοποιηθεί σε σημαντικό βαθμό. Το 2003 η τότε συντηρητική κυβέρνηση στο Κοινοβούλιο επέτρεψε στην αστυνομία να χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες που περιλήφθηκαν στους δημοτικούς καταλόγους για να ανιχνεύσουν τους παράτυπους μετανάστες, αλλά αυτό συνάντησε τη διαδεδομένη διαμαρτυρία και δεν υπάρχει κανένα στοιχείο ότι τελικά το σχέδιο εφαρμόστηκε. Δεν υπάρχει κανένα ισχυρό λαϊκιστικό, ξενοφοβικό κόμμα, που να υποστηρίζει, σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, θέσεις εναντίον των μεταναστών με εξαίρεση ενός πολύ μικρού κόμματος, που ονομάζεται «Plataforma Catalunya» (πλατφόρμα για την Καταλονία).⁶⁸

4.3 Ιταλία

Η Ιταλία είναι μια από τις σημαντικότερες χώρες προορισμού για τους μετανάστες στην Ευρώπη. Η μετανάστευση στην Ιταλία είναι ένα φαινόμενο το οποίο άρχισε να εξελίσσεται στο τέλος της δεκαετίας του 1970. Σταθμός για τη σταδιακή αλλαγή της χώρας από χώρα αποστολής μεταναστών σε χώρα υποδοχής αποτέλεσε η πετρελαϊκή κρίση του 1973.⁶⁹ Συνέπεια της κρίσης ήταν οι χώρες της Δ. Ευρώπης να υιοθετήσουν το δόγμα της μηδενικής μετανάστευσης και να οδηγηθούν στο κλείσιμο των συνόρων τους για όποιον οικονομικό μετανάστη επιθυμούσε να περάσει στην επικράτειά τους, με αποτέλεσμα αυτοί να κατευθυνθούν προς άλλες χώρες μία εκ των οποίων ήταν η Ιταλία.⁷⁰ Εκείνη την εποχή, η Ιταλία, έχοντας μικρό ρυθμό ανάπτυξης δεν αποτελούσε προορισμό για τους μετανάστες και ο πληθυσμός της εμφάνιζε έντονη αποδημητική τάση. Με την

⁶⁷ Migration Policy Institute «Exceptional in Europe. Spain's experience with immigration and integration» www.migrationinformation.org/.../TCM-Sp...

⁶⁸ Migration Policy Institute «Exceptional in Europe. Spain's experience with immigration and integration» www.migrationinformation.org/.../TCM-Sp...

⁶⁹ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς, 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁷⁰ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς, 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

πτώση όμως του υπαρκτού σοσιαλισμού στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, αυτό αλλάζει και η Ιταλία μετατρέπεται και καθιερώνεται σε χώρα υποδοχής μεταναστών. Την περίοδο αυτή σημειώθηκε η μεγαλύτερη αύξηση των μεταναστευτικών ροών προς τη χώρα με την εκτεταμένη παραοικονομία της να οδηγεί στην ανάπτυξη της παράτυπης μετανάστευσης.⁷¹ Κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1980, η εισροή από τις εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης χώρες προς την Ιταλία, υπολογίστηκε σε περισσότερους από 100.000 ανθρώπους το χρόνο.⁷² Στη δεκαετία του 1990, η εισροή μεταναστών έγινε πιο αργή, έτσι ώστε ως το 1999 οι μετανάστες που ζούσαν στην Ιταλία, είτε νόμιμα είτε παράτυπα, υπολογίστηκαν κατά αριθμό μεταξύ 1.300.000 και 1.500.000 ανθρώπων, ή αλλιώς περίπου 2.3% του εσωτερικού πληθυσμού.⁷³

Ένα κρίσιμο πρόβλημα που αφορά τη μετανάστευση στην Ιταλία έχει σχέση με την παράτυπη μετανάστευση. Εντούτοις, δεν διατίθενται αξιόπιστα στοιχεία για τα πραγματικά ποσοστά των παράτυπων μεταναστών και τα δομικά χαρακτηριστικά του φαινομένου. Στα τέλη της δεκαετίας του 1980 δημοσιοποιήθηκαν οι πρώτες επίσημες εκτιμήσεις, που παρήχθησαν από το ISTAT (Εθνικό Ίδρυμα Στατιστικών) σχετικά με το φαινόμενο. Οι αριθμοί που αναφέρονται στους παράτυπους μετανάστες υπολογίστηκαν πως ήταν σχεδόν 500.000.⁷⁴ Με άλλα λόγια, ο ένας στους δύο μετανάστες ήταν παράτυπος. Αυτός ο αριθμός μειώθηκε σημαντικά όταν μπήκε σε ισχύ ο πρώτος περιεκτικός νόμος σχετικά με τη μετανάστευση, Νόμος 39/90. 220.000 νέες άδειες διαμονής εκδόθηκαν ως αποτέλεσμα της συστηματοποίησης του 1990.⁷⁵ Ο αριθμός αδειών που χορηγήθηκε στους ανθρώπους από τις ανατολικοευρωπαϊκές και αναπτυσσόμενες χώρες αυξήθηκε αισθητά (από το ένα τρίτο σε 40%) μετά από κάθε ένα από τα πέντε σχέδια συστηματοποίησης, που πραγματοποιήθηκαν το 1986, το 1990, το 1996, το 1998 και το 2002. Ο συνολικός αριθμός και τα χαρακτηριστικά του παράτυπου ξένου πληθυσμού μπορούν επομένως να περιγραφούν εκ των υστέρων βάσει του αριθμού αιτήσεων που υποβάλλονται επ' ευκαιρία των διαφορετικών νόμων συστηματοποίησης (που προφανώς δεν περιλαμβάνουν όλους τους παράτυπους μετανάστες, αλλά ένα σημαντικό μέρος τους).⁷⁶

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία και εκτιμήσεις που γίνονται από το ίδρυμα «ISMU- Iniziative e studi sulla multietnicità», ο ξένος πληθυσμός που βρισκόταν στην Ιταλία, μπορούσε την 1η Ιανουαρίου 2012, να υπολογιστεί σε 5.4 εκατομμύρια (περίπου 8 τοις εκατό του συνολικού πληθυσμού). Αλλά εάν λάβουμε υπόψη τα στοιχεία απογραφής του 2011 η εκτίμηση μπορεί να παρουσιάσει μια μικρή πτώση στον αριθμό αυτό, καθώς παρατηρείται επιστροφή στις χώρες αποστολής ή αποδημία σε άλλους προορισμούς από ένα σημαντικό αριθμό μεταναστών που βρίσκονται στην Ιταλία.⁷⁷

Η αλλαγή στη δομή του ξένου πληθυσμού επιβεβαιώνει σαφώς τη θέση της Ιταλίας ως χώρα υποδοχής. Η σύνθεση της ιταλικής κοινωνίας, σήμερα, αποτελείται από μετανάστες

⁷¹ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁷² Migration Citizenship Education «Migration policy in Italy» <http://www.migrationeducation.org/38.0.html>

⁷³ Migration Citizenship Education «Migration policy in Italy» <http://www.migrationeducation.org/38.0.html>

⁷⁴ Migration Citizenship Education «Migration policy in Italy» <http://www.migrationeducation.org/38.0.html>

⁷⁵ Migration Citizenship Education «Migration policy in Italy» <http://www.migrationeducation.org/38.0.html>

⁷⁶ Migration Citizenship Education «Migration policy in Italy» <http://www.migrationeducation.org/38.0.html>

⁷⁷ Migration Citizenship Education «Migration policy in Italy» <http://www.migrationeducation.org/38.0.html>

από τουλάχιστον 200 διαφορετικές εθνικότητες.⁷⁸ Πολλές από τις χώρες καταγωγής των μεταναστών δεν είχαν ποτέ οικονομικές ή πολιτιστικές σχέσεις με την Ιταλία.

Ο σημαντικότερος ελκυστικός παράγοντας για την παράτυπη μετανάστευση είναι αναμφισβήτητα η παραοικονομία, ένα φαινόμενο που χαρακτηρίζει ολόκληρη τη χώρα, αλλά που έχει και ορισμένα ιδιαίτερα περιφερειακά και τομεακά χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Οι βόρειες περιοχές, χάρη στην αφθονία ευκαιριών εργασίας, παίρνουν την μεγάλη πλειοψηφία των παράτυπων μεταναστών. Εν τούτοις, είναι στις νότιες περιοχές που η παράτυπη μετανάστευση μετατρέπεται σε πάγιο στοιχείο ενός λειτουργικού προτύπου που μπορούμε να ορίσουμε ως ένα «διαδεδομένο πρότυπο παρανομίας». Σε εκείνες τις περιοχές, οι παραβάσεις των κανονισμών εργασίας μπορούν ακόμη και να οδηγήσουν στη θέσπιση των «φανταστικών» επιχειρήσεων που βρίσκουν στην παράτυπη μετανάστευση μια ιδιαίτερα κερδοφόρα περιοχή στρατολόγησης.⁷⁹

4.3.α Η μεταναστευτική πολιτική της Ιταλίας

Η Ιταλία σήμερα, εφαρμόζει έναν από τους πιο σκληρούς αντιμεταναστευτικούς νόμους, καθώς θεωρεί την παράτυπη είσοδο στη χώρα σε εγκληματική πράξη.⁸⁰ Με σκοπό να ποινικοποιηθεί η παράτυπη μετανάστευση ο νόμος του 2009 που ισχύει έως σήμερα ορίζει την επιβολή προστίμου που μπορεί να ανέλθει ως και τις 10.000 ευρώ στους παράτυπους μετανάστες και ποινή φυλάκισης έως και 3 χρόνια σε όσους πολίτες τους προσφέρουν στέγη.⁸¹ Οι παράτυποι μετανάστες στους οποίους θα επιβληθούν αυτές οι ποινές έχουν τη δυνατότητα να μην πληρώσουν το πρόστιμο μόνο στην περίπτωση που αποφασίσουν να εγκαταλείψουν τη χώρα. Επιπλέον το διάστημα κράτησης των παράτυπων μεταναστών αυξήθηκε από δύο σε έξι μήνες και ενισχύθηκαν τα μέτρα φύλαξης των συνόρων.⁸²

Η Ιταλική πολιτεία με μια σειρά από νομοθετικές πράξεις προσπάθησε να αντιμετωπίσει το φαινόμενο της παράτυπης μετανάστευσης προς τη χώρα:

- **Νόμος 943/1986⁸³**

Το 1986 η Ιταλία εισήγαγε τον πρώτο ολοκληρωμένο μεταναστευτικό νόμο. Είναι η πρώτη φορά που καθιερώνεται ποσοστό εισόδου μεταναστών εργαζομένων στη χώρα, ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, ενώ όσοι μετανάστες ζούσαν και εργάζονταν στη χώρα παράτυπα, νομιμοποιούνται.

- **Νόμος 39/1990 Legge Martelli.**

⁷⁸ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁷⁹ Migration Citizenship Education «Migration policy in Italy» <http://www.migrationeducation.org/38.0.html>

⁸⁰ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁸¹ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁸² Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁸³ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

«Με το συγκεκριμένο νόμο η Ιταλική πολιτεία προσπαθεί να εναρμονίσει την μεταναστευτική πολιτική της χώρας με αυτή των άλλων κρατών-μελών της ΕΕ. Αντιμετωπίζει το ζήτημα της μετανάστευσης περιορίζοντας τη ροή του, δίνοντας ένα προκαθορισμένο αριθμό προσβάσεων (ποσόστωση) και συνδέει τους μετανάστες με την αγορά εργασίας. Η άδεια διαμονής (Visa), η οποία διαρκεί δύο χρόνια και μπορεί να ανανεωθεί, μπορεί να ληφθεί για την εργασία, τη μελέτη, την ιατρική περίθαλψη ή την οικογενειακή επανένωση. Εκείνοι που παίρνουν τακτικά έγγραφα αλλά παραμένουν μετά τη λήξη της άδειας, ή εκείνοι που υπερβαίνουν την ποσόστωση, θεωρούνται παράτυποι μετανάστες. Ορίζεται η απομάκρυνση των παράτυπων μεταναστών, καθώς και αυτών που δεν έχουν τα απαιτούμενα προσόντα. Οι απελαθέντες μετανάστες έχουν 15 ημέρες για να φύγουν από την Ιταλία, διαφορετικά θα απελαθούν από την αστυνομία. Ενισχύεται ο έλεγχος της παράτυπης μετανάστευσης στα σύνορα. Ο σκοπός αυτού του νόμου ήταν η νομιμοποίηση των μεταναστών εργαζομένων, οι οποίοι είχαν αξιοποιηθεί ως παράτυποι. Αυτός ο νόμος δεν είχε δημιουργήσει ένα οργανικό πρόγραμμα για το μέλλον, αλλά αντιπροσώπευε μία στενά οικονομική προσέγγιση της μετανάστευσης, η οποία παραμένει σταθερή στην ιταλική νομοθεσία περί μετανάστευσης.»⁸⁴

- **Νόμος 40/1998 Legge Turco-Napolitano**

«Με το συγκεκριμένο νόμο, η Ιταλική πολιτεία προσπαθεί να κάνει ένα ακόμα θετικό βήμα προς την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης των μεταναστών, με την παροχή των εξής δικαιωμάτων:

- ιατρική περίθαλψη σε όλους τους μετανάστες, ανεξάρτητα αν είναι νόμιμοι ή παράτυποι
- πρόσβαση στην υποχρεωτική παιδεία για όλους τους ανήλικους μετανάστες
- δικαστική υπεράσπιση σε όσους μετανάστες τη χρειάζονται
- οικογενειακή επανένωση όλων των μεταναστών
- απεριόριστη άδεια διαμονής για τους νόμιμους μετανάστες

Εκτός από τα παραπάνω ο συγκεκριμένος νόμος προβλέπει τον καθορισμό ετήσιων μεταναστευτικών ροών προς την Ιταλία σε τριετή βάση. Δικαίωμα εισόδου και διαμονής στη χώρα είχαν όσοι μετανάστες προοριζόταν να απασχοληθούν σε εποχιακές εργασίες ή είχαν δεχτεί πρόσκληση από Ιταλό εργοδότη.»⁸⁵ Τα κέντρα προσωρινής κράτησης παράτυπων μεταναστών δημιουργήθηκαν από τον παρόντα νόμο.

- **Νόμος 189/2002 Legge Bossi-Fini**

---

⁸⁴Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς, 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁸⁵Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς, 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

«Ο συγκεκριμένος νόμος είναι εκ διαμέτρου αντίθετος με τον προηγούμενο μεταναστευτικό νόμο. Ο νόμος προβλέπει ότι ο χρόνος της άδειας παραμονής για εξαρτημένη εργασία θα πρέπει να συμπίπτει με τη διάρκεια της σύμβασης εργασίας. Ο χρόνος παραμονής για τη χορήγηση της σχετικής κάρτας αυξάνεται από πέντε σε έξι χρόνια. Εργαζόμενοι από τρίτες χώρες μπορούν να εισέλθουν στη χώρα με την προϋπόθεση της σύναψης Συμβολαίου Διαμονής με τον εργοδότη τους. Αυτός από πλευράς του, οφείλει να τους παράσχει στέγαση υπό κατάλληλες συνθήκες και τα χρήματα που απαιτούνται για την επιστροφή στη χώρα προέλευσής τους. Δίνεται η δυνατότητα οικογενειακής επανένωσης μόνο στις περιπτώσεις για εξαρτημένα παιδιά άνω των 18 ετών τα οποία πάσχουν από ολική αναπηρία και για γονείς μεταναστών άνω των 65 ετών, χωρίς άλλη μορφή υποστήριξης στη χώρα τους.»⁸⁶

• Ασφάλεια Set 94/2009

Η παράτυπη μετανάστευση αντιμετωπίζεται πλέον ως έγκλημα. Έτσι όλοι οι δημόσιοι λειτουργοί και δημόσιοι υπάλληλοι πρέπει να αναφέρουν την παρουσία ενός παράτυπου μετανάστη. Οι παράτυποι μετανάστες είναι υπόχρεοι να καταβάλουν πρόστιμο και οι αρχές μπορούν να τους κρατούν για πάνω από μισό χρόνο. Κάθε αίτηση στη δημόσια διοίκηση, όπως για παράδειγμα αιτήσεις για μεταφορά χρημάτων, πρέπει πλέον να συνοδεύονται από μόνιμη άδεια παραμονής του ατόμου, με την εξαίρεση των αιτήσεων για την υγειονομική περίθαλψη, το σχολείο και τα πιστοποιητικά γέννησης.

Η βοήθεια προς την παράτυπη μετανάστευση και τους παράτυπους μετανάστες να εισέλθουν στην Ιταλία, ή η στέγαση μεταναστών χωρίς χαρτιά είναι τώρα αντικείμενο ποινικής δίωξης ως έγκλημα (έως 3 χρόνια στη φυλακή). Ιταλοί καθηγητές στα σχολεία οφείλουν να αναφέρουν τα παιδιά χωρίς χαρτιά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα ποσοστά εγκατάλειψης του σχολείου από τα παιδιά χωρίς χαρτιά να αυξάνονται. Οι νόμιμοι μετανάστες παντρεμένοι με Ιταλό υπήκοο πρέπει να περιμένουν δύο χρόνια, προκειμένου να πάρουν την ιταλική υπηκοότητα.

Για πολλά χρόνια, μέχρι την έκρηξη της οικονομικής κρίσης, οι ερευνητές του φαινομένου της μετανάστευσης στην Ιταλία είχαν συμπεριστεί την άποψη σύμφωνα με την οποία η σημαντικότερη αιτία της παράτυπης μετανάστευσης είναι ένα «over-restrictive» σύστημα αποδοχής. Οι δυνατότητες νόμιμης μετανάστευσης στην Ιταλία φάνηκαν μικρών διαστάσεων όχι μόνο σε σχέση με την ασταμάτητη πίεση μετανάστευσης από το εξωτερικό, αλλά και σε σχέση με την πιθανή ζήτηση εργασίας. Στην πραγματικότητα, η κατάσταση έχει αλλάξει εντελώς από την αρχή της κρίσης, η οποία μείωσε έντονα την ανάγκη για την εισαγόμενη εργασία.

Η Ιταλία, με τις χώρες που παρουσιάζουν διάθεση για συνεργασία με σκοπό τον καλύτερο έλεγχο της μετανάστευσης, συνάπτει διμερείς συμφωνίες προκειμένου να επιτρέπεται η νόμιμη είσοδος στη χώρα των υπηκόων αυτών των χωρών, μέσω του

⁸⁶ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς.2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

συστήματος ποσοτώσεων, για εργασιακούς λόγους. Σχετικές συμφωνίες έχουν υπογραφεί με την Αλβανία, το Μαρόκο, την Τυνησία, την Αλγερία και την Αίγυπτο.⁸⁷

Μεγάλη σημασία, στην ομαλή διαχείριση των μεταναστευτικών ροών προς την Ιταλία, παρουσιάζουν οι σχέσεις με τη γειτονική Λιβύη.⁸⁸ Τα τελευταία χρόνια οι δύο χώρες έχουν παραμερίσει τις όποιες διαφορές είχαν στο παρελθόν και συνεργάζονται σε διάφορους τομείς της οικονομίας, όπως τον τραπεζικό, το εμπόριο και την ενέργεια. Η Ιταλία θέλοντας να ελέγχει την μετανάστευση από την Αφρική προσέγγισε σταδιακά τη γειτονική χώρα. Το πρώτο βήμα έγινε το 2000, όταν οι δύο χώρες υπέγραψαν συμφωνία για την καταπολέμηση του εμπορίου ναρκωτικών, της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος και της παράτυπης μετανάστευσης. Στο πλαίσιο αυτής της συμφωνίας η Ιταλία ανέλαβε τη χρηματοδότηση της κατασκευής κέντρων κράτησης μεταναστών στη Λιβύη. Επίσης εκπαίδευσε και εξόπλισε τις δυνάμεις φύλαξης των συνόρων της Λιβύης. Τον Αύγουστο του 2008 υπογράφηκε η Συνθήκη της Φιλίας, στη Βεγγάζη. Από το δεύτερο εξάμηνο του 2009 περιπολικά σκάφη με Ιταλούς και Λίβυους συνοριοφύλακες πραγματοποιούν κοινές περιπολίες στις ακτές της Λιβύης.⁸⁹

4.4 Μάλτα

Η γεωγραφική θέση της Μάλτας την έχει καταστήσει προορισμό για τους μετανάστες που κάνουν το ταξίδι από την Αφρική στην Ευρώπη αναζητώντας καλύτερες συνθήκες ζωής. Από τα τέλη του 20ού αιώνα, η Μάλτα έχει γίνει χώρα διέλευσης για τις διαδρομές μετανάστευσης από την Αφρική προς την Ευρώπη.

Το 2005, η Μάλτα μην μπορώντας να ανταπεξέλθει μόνη της στην αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης ζήτησε βοήθεια από την ΕΕ σε θέματα που αφορούσαν τις περιπολίες στις ακτές της χώρας όπως επίσης και τον επαναπατρισμό όσων μεταναστών βρίσκονταν στη χώρα και δεν δικαιούνταν άσυλο. Σαν μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της συμφωνίας του Schengen, η Μάλτα δεσμεύεται από τον κανονισμό του Δουβλίνου να υποβληθούν σε επεξεργασία όλες οι αξιώσεις για το άσυλο από εκείνους τους αιτούντες άσυλο που πηγαίνουν προς το έδαφος της ΕΕ για πρώτη φορά μέσω της Μάλτας.

4.4.α Η μεταναστευτική πολιτική της Μάλτας

Η Μάλτα στο παρελθόν έχει υιοθετήσει μια πολιτική «roll back» έναντι των μεταναστών που προσπαθούν να φθάσουν στη χώρα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι μετανάστες να επιστρέφουν με τις βάρκες τους πίσω στη Λιβύη. Μια τέτοια πολιτική, είναι αντίθετη ως προς το διεθνές δίκαιο και έχει καταδικαστεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δεδομένου ότι δεν επιτρέπει στους ενδεχόμενους αιτούντες άσυλο να αρχειοθετήσουν τις αξιώσεις τους για διεθνή προστασία.

⁸⁷ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁸⁸ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁸⁹ Κωνσταντίνος Καλοφωλιάς. 2011 «Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο» εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

Οι παράτυποι μετανάστες που φτάνουν στη Μάλτα υπόκεινται σε μια υποχρεωτική πολιτική κράτησης σε διάφορα στρατόπεδα που οργανώνονται από τις Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας. Τα κέντρα υποδοχής μεταναστών στη Μάλτα έχουν δεχθεί δριμύτατη κριτική από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, καθώς όπως σημειώνει γίνεται καταπάτηση των δικαιωμάτων των μεταναστών.⁹⁰

---

⁹⁰ BBC: «Η μεταναστευτική πολιτική και το άσυλο στην Ευρώπη.» 2013 <http://www.tovima.gr/world/article/?aid=535873>

Κεφάλαιο 5: Νομοθετήματα, πρωτόκολλα και συνθήκες από πλευράς ΕΕ. Ιδιαίτερη αναφορά στον κανονισμό «Δουβλίνο ΙΙ» και στις προβληματικές που παρουσιάζει

5.1 Νομοθετήματα, πρωτόκολλα και συνθήκες από πλευράς ΕΕ

Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, με τον αριθμό των μεταναστών που προσπαθούσαν να εισέλθουν είτε νόμιμα είτε παράτυπα στην ΕΕ να αυξάνεται, διαπιστώθηκε η ανάγκη εναρμόνισης των μεταναστευτικών πολιτικών με στόχο τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών προς την ΕΕ και την κοινωνική ένταξη των οικονομικών μεταναστών στις κοινωνίες.⁹¹ Το 2009, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε το πρόγραμμα της Στοκχόλμης, στο οποίο περιέχονται προτάσεις και αποφάσεις με σκοπό την ορθή αντιμετώπιση σε ζητήματα που αφορούν τη δικαιοσύνη, την ασφάλεια και την ελεύθερη διακίνηση στον χώρο Schengen.⁹² Στο κείμενο υπάρχει η πρόβλεψη για να συνδεθεί η δυνατότητα εργασίας από πλευράς μεταναστών με τις πολιτικές κοινωνικής ένταξης τους στη χώρα. Μέσα από το κείμενο, προκύπτει ότι το δικαίωμα στην εργασία θεωρείται το βασικό μέσο ένταξης των μεταναστών στις κοινωνίες των Ευρωπαϊκών χωρών ενώ ακολουθεί το δικαίωμα στην εκπαίδευση και το δικαίωμα στον μη κοινωνικό αποκλεισμό.⁹³ Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, Ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Ολλανδία, η Δανία και η Σουηδία που είναι οικονομικά ανεπτυγμένες και δεν έχουν επηρεαστεί σημαντικά από την οικονομική κρίση ως τώρα ενώ είχαν ακολουθήσει ένα «ανοιχτό» μοντέλο ένταξης πληθυσμών, αυστηροποίησαν τις διαδικασίες νόμιμης παραμονής μεταναστών στα εδάφη τους και το θεσμικό πλαίσιο κοινωνικής ένταξής τους.⁹⁴

Κατά καιρούς έχουν δημιουργηθεί διάφορα σύμφωνα, κανονισμοί και πρωτόκολλα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και σε διμερές επίπεδο για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Τα κυριότερα σημεία του κανονιστικού πλαισίου είναι⁹⁵:

Α) Οι Ευρωπαϊκές Συνθήκες για τη μετανάστευση

Συνθήκη Schengen⁹⁶

Η συγκεκριμένη συνθήκη υπογράφηκε το 1985 και είχε ως περιεχόμενό την κατάργηση του ελέγχου στα κοινά σύνορα της ΕΕ τα οποία δημιουργούνταν μετά από αυτή τη

⁹¹ ΕΛΙΑΜΕΠ «Οι χώρες της Μεσογείου και της Ανατολικής Ευρώπης ως νέοι μεταναστευτικοί προορισμοί στην ΕΕ» <http://www.idea6fp.uw.edu.pl/>

⁹² Φαίη Φραγκισκάτου: «Η Ελλάδα χώρα υποδοχής αλλά και χώρα προέλευσης μεταναστών στην αρχή της δεύτερης δεκαετίας του 21ου αιώνα; Ο επανακαθορισμός του δικαιώματος στην εργασία σε συνθήκες οικονομικής κρίσης και το εθνικό πλαίσιο άσκησης μεταναστευτικής πολιτικής» <http://www.historein.gr/2011/05/21.html>

⁹³ Φαίη Φραγκισκάτου: «Η Ελλάδα χώρα υποδοχής αλλά και χώρα προέλευσης μεταναστών στην αρχή της δεύτερης δεκαετίας του 21ου αιώνα; Ο επανακαθορισμός του δικαιώματος στην εργασία σε συνθήκες οικονομικής κρίσης και το εθνικό πλαίσιο άσκησης μεταναστευτικής πολιτικής» <http://www.historein.gr/2011/05/21.html>

⁹⁴ Φαίη Φραγκισκάτου: «Η Ελλάδα χώρα υποδοχής αλλά και χώρα προέλευσης μεταναστών στην αρχή της δεύτερης δεκαετίας του 21ου αιώνα; Ο επανακαθορισμός του δικαιώματος στην εργασία σε συνθήκες οικονομικής κρίσης και το εθνικό πλαίσιο άσκησης μεταναστευτικής πολιτικής» <http://www.historein.gr/2011/05/21.html>

⁹⁵ Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁹⁶ Europa «Ο χώρος και η συνεργασία Σένγκεν»

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33020_el.htm

συνθήκη. Η Συνθήκη αυτή ουσιαστικά αποτελεί τη δημιουργία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ.

Συνθήκη Άμστερνταμ⁹⁷

Με τη συγκεκριμένη συνθήκη εφαρμόστηκαν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα κοινές πολιτικές που αφορούν τον έλεγχο των συνόρων της ΕΕ, τη διαδικασία του ασύλου, τα δικαιώματα που έχουν οι υπήκοοι τρίτων χωρών που βρίσκονται σε μια χώρα όπως επίσης και τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών.

Συνθήκη της Λισσαβόνας⁹⁸

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Στο θέμα της μετανάστευσης η Συνθήκη της Λισσαβόνας, προβλέπει την ανάγκη εφαρμογής πολιτικών που σχετίζονται με τους ελέγχους στα σύνορα και το άσυλο.

Το ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Μετανάστευση και το Άσυλο (2008)⁹⁹

Το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Μετανάστευση και το Άσυλο είναι μια προσπάθεια δέσμευσης όλων των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θέτοντας σε πρώιμο ακόμη στάδιο μια κοινή μεταναστευτική πολιτική που στοχεύει¹⁰⁰:

- Στην οργάνωση της νόμιμης μετανάστευσης και την εξάλειψη της παράτυπης.
- Στην σύνθεση και προώθηση πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινής πολιτικής ασύλου.
- Στην ενίσχυση των διασυννοριακών ελέγχων και στην ουσιαστική «εταιρική» σχέση ανάμεσα στις χώρες διέλευσης και κατάληξης.

Β) Τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια για τη μετανάστευση

Συμβούλιο Τάμπερε (1999)¹⁰¹

Με την υιοθέτηση του προγράμματος του Τάμπερε 1999-2004, αποφασίστηκε η διεύρυνση της συνεργασίας της ΕΕ με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών, η δημιουργία ενός κοινού συστήματος απόδοσης ασύλου, η ορθή μεταχείριση των μεταναστών που εισέρχονται στην ΕΕ καθώς επίσης και των μεταναστευτικών ροών.

Συμβούλιο Λάακεν (2001)¹⁰²

⁹⁷ Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

⁹⁸ Europa- Συνθήκη της Λισσαβόνας http://europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_el.htm

⁹⁹ Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

¹⁰⁰ Europa «Σύνοψη της νομοθεσίας της ΕΕ»

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/il0038_el.htm

¹⁰¹ Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

¹⁰² Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

Στο συμβούλιο του Λάακεν συζητήθηκε η ενίσχυση της συνεργασίας σε θέματα μετανάστευσης, καθώς η πρόοδος της υλοποίησης των στόχων που είχαν τεθεί με το συμβούλιο του Τάμπερε δεν ήταν η αναμενόμενη.

Συμβούλιο Σεβίλλης (2002)¹⁰³

Στο συμβούλιο της Σεβίλλης τέθηκε στο επίκεντρο η παράτυπη μετανάστευση. Δόθηκε σημασία στα προγράμματα επαναπατριsmού των παράτυπων μεταναστών προς τις χώρες τους, η σύναψη συμφωνιών επανεισδοχής τους και η καλύτερη και πιο αποτελεσματική φύλαξη των συνόρων της ΕΕ.

Συμβούλιο Θεσσαλονίκης (2003)¹⁰⁴

Στο πλαίσιο της ελληνικής προεδρίας το 2003, με το συμβούλιο της Θεσσαλονίκης διατυπώθηκε η πρόταση για τη σύσταση μιας ειδικής επιχειρησιακής δύναμης για τη φύλαξη των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ. (Frontex).

Συμβούλιο της Χάγης (2004)

«Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Χάγης έθεσε τις βάσεις για το πρόγραμμα της Χάγης (2004-2009). Στο Πρόγραμμα της Χάγης διατυπώνονται οι ακόλουθες προτεραιότητες για την ΕΕ με στόχο την εξασφάλιση της ασφάλειας, της δικαιοσύνης και της ελεύθερης μετακίνησης των πολιτών στην ΕΕ:

- η ενίσχυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της ιθαγένειας και η καταπολέμηση της τρομοκρατίας.
- η επίτευξη ικανοποιητικής ισορροπίας μεταξύ της προστασίας του ιδιωτικού βίου και της ασφάλειας κατά τη διαβίβαση πληροφοριών.
- η διαμόρφωση στρατηγικής αντίληψης σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα και την παράνομη μετανάστευση.
- η εγγύηση ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης και ο καθορισμός μιας ισόρροπης αντιμετώπισης της μετανάστευσης.
- η θέσπιση κοινής διαδικασίας σε θέματα ασύλου.
- η μεγιστοποίηση των θετικών συνεπειών της μετανάστευσης.
- η διαμόρφωση ολοκληρωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης και η κατανομή των αρμοδιοτήτων και μέριμνα για την αλληλεγγύη.»¹⁰⁵

Συμβούλιο Βρυξελλών (2005)¹⁰⁶

¹⁰³ Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

¹⁰⁴ Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

¹⁰⁵ «Το Πρόγραμμα της Χάγης», 2012,

http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/116002_el.htm

¹⁰⁶ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ <http://www.consilium.europa.eu>

Στο συμβούλιο των Βρυξελλών το 2005 ελήφθη η απόφαση για μια πιο «Σφαιρική Προσέγγιση της Μετανάστευσης». Αποφασίστηκε, όλες οι χώρες που εμπλέκονται στο φαινόμενο της μετανάστευσης-προέλευσης, διέλευσης και προορισμού- να συνεργάζονται μεταξύ τους με σκοπό να αντιμετωπιστεί όσο το δυνατόν καλύτερα το φαινόμενο.

Συμβούλιο Βρυξελλών (2007)¹⁰⁷

Αποφασίστηκε, για την περίοδο 2007-2013 η σύσταση του ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης Μεταναστών από τις τρίτες χώρες.

Συμβούλιο Βρυξελλών (2008)¹⁰⁸

Στο συμβούλιο του 2008, στις Βρυξέλλες εγκρίθηκε το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο.

Συμβούλιο Βρυξελλών (2009)¹⁰⁹

Στο συμβούλιο των Βρυξελλών το 2009 ψηφίστηκε το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης (2010-2014) με βασικές προτεραιότητες¹¹⁰:

- τη λειτουργία ενός μηχανισμού που θα αξιολογεί τις συμφωνίες επανεισδοχής.
- τη σύναψη συμφωνιών επανεισδοχής σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες αποστολής μεταναστών.
- τη χρηματοδότηση από πλευράς ΕΕ υποδομών προς τις τρίτες χώρες με σκοπό την πρόληψη της παράτυπης μετανάστευσης.
- την ενίσχυση του διαλόγου με τρίτες χώρες για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού φαινομένου.

Γ) Ευρωπαϊκοί Κανονισμοί

Κανονισμός Eurodac¹¹¹

Με τον συγκεκριμένο κανονισμό δημιουργείται ένα σύστημα σύγκρισης δακτυλικών αποτυπωμάτων όσων αιτούνται άσυλο και ορισμένων κατηγοριών παράτυπων μεταναστών.

¹⁰⁷ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ <http://www.consilium.europa.eu>

¹⁰⁸ Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη ,Αθήνα

¹⁰⁹ Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη ,Αθήνα

¹¹⁰ Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη ,Αθήνα

¹¹¹ europa.eu-Σύνοψη της νομοθεσίας της ΕΕ

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33081_el.htm

Κανονισμός «Δουβλίνο II»

Ο κανονισμός Δουβλίνο II (ή Κανονισμός 343/2002)¹¹² «είναι ένα νομικό κείμενο που καθορίζει την χώρα η οποία θα είναι υπεύθυνη για την εξέταση αίτησης παροχής ασύλου. Σύμφωνα με τον Κανονισμό Δουβλίνο-II η πρώτη χώρα εισόδου ενός αλλοδαπού σε έδαφος της Ε.Ε. είναι αυτή που έχει την υποχρέωση να εξετάσει το εάν ο αλλοδαπός δικαιούται άσυλο. Ο κανονισμός του Δουβλίνου II αντικαθιστά τη σύμβαση του Δουβλίνου του 1990 στην οποία ορίζονταν τα κριτήρια για τον προσδιορισμό του αρμόδιου κράτους που ήταν αρμόδιο για την εξέταση της αίτησης ασύλου.»¹¹³

«Ο κανονισμός θέτει την αρχή ότι ένα μόνο κράτος είναι υπεύθυνο για την εξέταση μιας αίτησης ασύλου. Επομένως, ορίζονται αντικειμενικά και ιεραρχημένα κριτήρια, προκειμένου να προσφέρουν τη δυνατότητα προσδιορισμού, για κάθε αιτούντα άσυλο, του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο. Τα κριτήρια για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο πρέπει να εφαρμόζονται σύμφωνα με τη σειρά παρουσιάσής τους:

- **Αρχή της ενότητας των οικογενειών**

Εάν ο αιτών άσυλο είναι ασυνόδευτος ανήλικος, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησής του είναι το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται νόμιμα ένα μέλος της οικογένειάς του. Εάν δεν υπάρχει κάποιο μέλος της οικογένειας, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι το κράτος μέλος στο οποίο ο ανήλικος υπέβαλε την αίτησή του για άσυλο. Για τους ενήλικους, εάν ένα μέλος της οικογένειας του αιτούντος έλαβε άδεια παραμονής σε κράτος μέλος ως πρόσφυγας ή εάν η αίτηση του εν λόγω ατόμου τελεί υπό εξέταση, αυτό το κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου υπό τον όρο ότι το επιθυμεί ο ενδιαφερόμενος. Επιπλέον, οι αιτήσεις ασύλου που υποβάλλονται ταυτόχρονα ή σε παραπλήσιες ημερομηνίες από πολλά μέλη μιας οικογενείας μπορούν να εξετάζονται από κοινού.

- **Έκδοση αδειών διαμονής ή θεωρήσεων**

Το κράτος μέλος που χορήγησε στον αιτούντα άσυλο τίτλο διαμονής ή έγκυρη θεώρηση θα είναι υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου. Εάν ο αιτών είναι κάτοχος περισσότερων αδειών ή θεωρήσεων που εκδόθηκαν από διαφορετικά κράτη μέλη, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου θα είναι το κράτος που εξέδωσε το έγγραφο με την πιο πρόσφατη ημερομηνία λήξεως. Οι ίδιοι κανόνες ισχύουν εάν ο αιτών άσυλο είναι κάτοχος ενός ή περισσότερων τίτλων διαμονής που έχουν λήξει για διάστημα μικρότερο από δύο έτη ή μικρότερο από έξι μήνες.

- **Παράτυπη είσοδος ή διαμονή σε κράτος μέλος**

---

¹¹² europa.eu-Σύνοψη της νομοθεσίας της ΕΕ

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33153_el.htm

¹¹³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. «Το Ελληνικό Κοινοβούλιο και η Ευρωπαϊκή Ένωση»
http://ec.europa.eu/greece/pdf/odigos_elliniko_koinovoulio_ee_2.pdf

Εάν ο αιτών περάσει παράτυπα τα σύνορα ενός κράτους μέλους, αυτό το κράτος μέλος θα είναι υπεύθυνο να εξετάσει την αίτηση ασύλου. Η ευθύνη αυτή παύει να υφίσταται δώδεκα μήνες μετά την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε χώρα η παράτυπη διάβαση των συνόρων. Όταν ο αιτών άσυλο διέμεινε σε κράτος μέλος για μία συνεχή περίοδο τουλάχιστον πέντε μηνών πριν υποβάλει την αίτησή του, το κράτος μέλος αυτό είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης. Εάν ο αιτών άσυλο διέμεινε για διάστημα τουλάχιστον πέντε μηνών σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου είναι το κράτος μέλος της τελευταίας διαμονής.

- **Νόμιμη είσοδος σε κράτος μέλος**

Εάν υποβάλλει αίτηση ασύλου υπήκοος τρίτης χώρας σε κράτος μέλος, που δεν υπόκειται σε υποχρέωση θεώρησης, υπεύθυνο είναι το κράτος μέλος υποβολής της αίτησης.

- **Αίτηση στο χώρο διεθνούς διέλευσης αερολιμένα**

Εάν υπήκοος τρίτης χώρας υποβάλλει αίτηση ασύλου στο χώρο διεθνούς διέλευσης αερολιμένα κράτους μέλους, αυτό το κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης.»¹¹⁴

Εξαιρέσεις

«Εάν δεν υπάρχει η δυνατότητα προσδιορισμού του κράτους μέλους το οποίο είναι υπεύθυνο τότε αρμόδιο για την εξέταση της αίτησης είναι το πρώτο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση ασύλου.

Υστερα από αίτηση ενός άλλου κράτους μέλους, κάθε κράτος μέλος μπορεί να δεχθεί να διαπραγματευθεί μια αίτηση ασύλου για την οποία δεν είναι υπεύθυνο, για λόγους ανθρωπιστικούς εφόσον οι ενδιαφερόμενοι συναινούν.

Αναδοχή του αιτούντος άσυλο

Το κράτος μέλος το οποίο είναι υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου πρέπει να εξετάσει την αίτηση. Εάν ένα κράτος μέλος στο οποίο έχει υποβληθεί αίτηση ασύλου θεωρεί ότι κάποια άλλη χώρα της ΕΕ είναι υπεύθυνη, τότε έχει τη δυνατότητα να απευθύνει προς αυτήν αίτημα αναδοχής της αίτησης. Η αίτηση αναδοχής θα πρέπει να εμπεριέχει όλα εκείνα τα στοιχεία που θα επιτρέπουν στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα να προσδιορίσει εάν είναι πράγματι υπεύθυνο.»¹¹⁵

5.2 Αναθεώρηση κανονισμού «Δουβλίνο II»

Στις αρχές του 2013, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεδρίασε για την αναθεώρηση του Κανονισμού Δουβλίνο II. Έγινε όμως φανερό πως εκτός της Μάλτας, της Ελλάδας, της

¹¹⁴ Κανονισμός «Δουβλίνο II». europa.eu-Σύνοψη της νομοθεσίας της ΕΕ
http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/I33153_el.htm

¹¹⁵ Κανονισμός «Δουβλίνο II». europa.eu-Σύνοψη της νομοθεσίας της ΕΕ
http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/I33153_el.htm

Κύπρου και της Ιταλίας καμία χώρα δεν συμφωνεί στην αλλαγή του Κανονισμού Δουβλίνο II. Αυτό συμβαίνει διότι μόνο οι παραπάνω χώρες είναι πύλες εισόδου από την Ασία και την Αφρική περιοχές από τις οποίες προέρχονται τα μεγαλύτερα ρεύματα μεταναστών και προσφύγων.¹¹⁶

Η αναθεώρηση του Κανονισμού περιέχει τέσσερις σημαντικές αλλαγές.¹¹⁷ «Η πιο σημαντική είναι η διεύρυνση του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης. Μέχρι σήμερα, ο Κανονισμός έδινε το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης σε ανήλικους μετανάστες μόνο με τους γονείς τους. Πλέον θα έχουν τη δυνατότητα επανένωσης και με άλλα μέλη της οικογένειάς τους όπως θείοι/ες, αδέρφια, παππούδες. Το δικαίωμα αυτό εξακολουθεί πλέον να υφίσταται ακόμη κι όταν οι συγγενείς δεν είναι πρόσφυγες αλλά αιτούντες πολιτικό άσυλο. Στην περίπτωση που ο συγγενής είναι μετανάστης που πρέπει να απελαθεί, ο ανήλικος έχει τη δυνατότητα από μόνος του, να υποβάλει αίτημα για πολιτικό άσυλο.»¹¹⁸ Αποφασίστηκε πως όταν ένα κράτος βρίσκεται σε κρίση, δεν θα γίνονται επιστροφές. Εάν, δηλαδή, κριθεί ότι σε ένα κράτος οι συνθήκες κράτησης και υποδοχής είναι ακατάλληλες και κινδυνεύει η ζωή του μετανάστη τότε δε θα επιστρέφεται πίσω στη χώρα του.¹¹⁹

Η τρίτη σημαντική αλλαγή αφορά τον Μηχανισμό Έγκαιρης Προειδοποίησης.¹²⁰ Μέσω του Μηχανισμού, τα κράτη-μέλη είναι υποχρεωμένα να ενημερώνουν σε τακτά χρονικά διαστήματα την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον αριθμό των μεταναστών που έχουν αιτηθεί άσυλο, τις συνθήκες κράτησης κτλ. Η Επιτροπή θα εξετάζει τα δεδομένα και όταν θα κρίνει πως το κράτος πρόκειται να μπει σε κρίση, τότε θα ζητείται από το κράτος-μέλος να ενεργοποιήσει ένα σχέδιο για να διαχειριστεί την κρίση που θα διαρκεί τρεις μήνες.¹²¹

Οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής

«Η αναθεωρημένη οδηγία περιλαμβάνει τους λόγους κράτησης όσων έχουν κάνει αίτηση χορήγησης ασύλου. Αυτοί είναι: ταυτοποίηση, επαλήθευση των στοιχείων που εμπεριέχονται στην αίτηση για άσυλο, εξέταση συμμετοχής σε εγκληματικές πράξεις, λόγοι εθνικής ασφάλειας, προετοιμασία επιστροφής στη χώρα προέλευσης εφόσον έχει εξακριβωθεί ότι δεν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για άσυλο, προετοιμασία για επιστροφή σε άλλο κράτος μέσω του Κανονισμού Δουβλίνου II.»¹²²

¹¹⁶ Ε.Ε.: «Αλλάζει το Δουβλίνο II, παραμένει η πρόβλεψη για την πρώτη χώρα εισόδου» ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2013
<http://www.kathimerini.gr/27173/article/epikairothta/kosmos/ee-allazei-to-dovvlino-ii-paramenei-h-provleyh-gia-thn-prwth-xwra-eisodoy>

¹¹⁷ Ε.Ε.: «Αλλάζει το Δουβλίνο II, παραμένει η πρόβλεψη για την πρώτη χώρα εισόδου» ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2013
<http://www.kathimerini.gr/27173/article/epikairothta/kosmos/ee-allazei-to-dovvlino-ii-paramenei-h-provleyh-gia-thn-prwth-xwra-eisodoy>

¹¹⁸ Ε.Ε.: «Αλλάζει το Δουβλίνο II, παραμένει η πρόβλεψη για την πρώτη χώρα εισόδου» ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2013
<http://www.kathimerini.gr/27173/article/epikairothta/kosmos/ee-allazei-to-dovvlino-ii-paramenei-h-provleyh-gia-thn-prwth-xwra-eisodoy>

¹¹⁹ Ε.Ε.: Αλλάζει το Δουβλίνο II, παραμένει η πρόβλεψη για την πρώτη χώρα εισόδου. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
<http://www.kathimerini.gr/27173/article/epikairothta/kosmos/ee-allazei-to-dovvlino-ii-paramenei-h-provleyh-gia-thn-prwth-xwra-eisodoy>

¹²⁰ Ε.Ε.: «Αλλάζει το Δουβλίνο II, παραμένει η πρόβλεψη για την πρώτη χώρα εισόδου» ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2013
<http://www.kathimerini.gr/27173/article/epikairothta/kosmos/ee-allazei-to-dovvlino-ii-paramenei-h-provleyh-gia-thn-prwth-xwra-eisodoy>

¹²¹ Ε.Ε.: «Αλλάζει το Δουβλίνο II, παραμένει η πρόβλεψη για την πρώτη χώρα εισόδου» ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2013
<http://www.kathimerini.gr/27173/article/epikairothta/kosmos/ee-allazei-to-dovvlino-ii-paramenei-h-provleyh-gia-thn-prwth-xwra-eisodoy>

¹²² «Βελτιωτική αναθεώρηση οδηγιών για τους αιτούντες πολιτικό άσυλο.» www.enet.gr/?i=news.el.article&id=340283

Τα κράτη-μέλη υποχρεούνται να κρατούν σε ειδικά κέντρα όσους έχουν κάνει αίτηση για άσυλο. Εάν δεν υπάρχουν, μπορούν να κρατούνται σε φυλακές, με την προϋπόθεση όμως ότι θα είναι σε χώρους διαφορετικούς από αυτούς που κρατούνται οι κοινοί κρατούμενοι.¹²³ Οι αρχές του κράτους-μέλους είναι υποχρεωμένες να ενημερώνουν τους αιτούντες άσυλο σχετικά με τη διαδικασία της αίτησης ασύλου σε γλώσσα που γνωρίζουν.¹²⁴

Οι ανήλικοι μπορούν να κρατηθούν μόνο για ένα μικρό χρονικό διάστημα χωρίς να προσδιορίζεται αυτό το διάστημα. Ειδικά οι ασυνόδευτοι ανήλικοι απαγορεύεται να κρατούνται σε φυλακές και μόνο αν υπάρχουν εξαιρετικές περιπτώσεις μπορούν να κρατηθούν σε ειδικούς χώρους.¹²⁵

5.3 Αποφάσεις Ευρωπαϊκών Οργάνων για τον κανονισμό «Δουβλίνο II»

Στις αρχές του 2013, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε τη λήψη βελτιωτικών αποφάσεων για την προστασίας των αιτούντων πολιτικό άσυλο, περιλαμβάνοντας αναθεώρηση της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας. Τις αλλαγές αυτές τα κράτη μέλη θα πρέπει να τις συμπεριλάβουν στην εθνική τους νομοθεσία.¹²⁶ Στις 6 Απριλίου 2011, η ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με ψήφισμά της ενέκρινε την κατάργηση της συμφωνίας «Δουβλίνο II».¹²⁷ Στο ψήφισμα αποφασίζεται η μη εφαρμογή της βασικής αρχής του κανονισμού σχετικά με την επαναπροώθηση των αιτούντων άσυλο, στην πρώτη χώρα εισόδου τους στην Ευρώπη, ενώ κατοχυρώνεται η οικονομική βοήθεια από το Ευρωπαϊκό Ταμείο προς τα κράτη που δέχονται μεγάλο αριθμών αιτούντων ασύλου.¹²⁸

Η ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ενέκρινε αναθεώρηση της υπάρχουσας Κοινοτικής Οδηγίας στον τομέα της παροχής ασύλου, υποστηρίζοντας ότι *«πρέπει να καθιερωθεί μία ενιαία πανευρωπαϊκή διαδικασία χορήγησης και ανάκλησης του καθεστώτος του πρόσφυγα, συμπεριλαμβανομένων των κοινών διασφαλίσεων για τους αιτούντες άσυλο»*. Επίσης δήλωσε πως *«θα υπάρξουν πολλά οφέλη αν επενδύσουμε σε πρωτοβάθμιες διαδικασίες οι οποίες θα είναι ορθές και αποτελεσματικές»*.¹²⁹ Επίσης στο ψήφισμα υπάρχει η προτροπή προς τα κράτη-μέλη να παρέχουν στους πρόσφυγες κάθε βοήθεια για να ξεκινήσουν τη διαδικασία ασύλου. Πρέπει, εντός έξι μηνών, να λαμβάνονται οι πρωτοβάθμιες αποφάσεις, καθώς και να ενισχυθούν οι εγγυήσεις για

¹²³ Ε.Ε.: «Αλλάζει το Δουβλίνο II, παραμένει η πρόβλεψη για την πρώτη χώρα εισόδου» ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2013

<http://www.kathimerini.gr/27173/article/epikairothta/kosmos/ee-allazei-to-doyvlino-ii-paramenei-h-provleyh-gia-thn-prwth-xwra-eisodoy>

¹²⁴ Ε.Ε.: «Αλλάζει το Δουβλίνο II, παραμένει η πρόβλεψη για την πρώτη χώρα εισόδου» ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2013

<http://www.kathimerini.gr/27173/article/epikairothta/kosmos/ee-allazei-to-doyvlino-ii-paramenei-h-provleyh-gia-thn-prwth-xwra-eisodoy>

¹²⁵ Ε.Ε.: «Αλλάζει το Δουβλίνο II, παραμένει η πρόβλεψη για την πρώτη χώρα εισόδου» Καθημερινή 2013

<http://www.kathimerini.gr/27173/article/epikairothta/kosmos/ee-allazei-to-doyvlino-ii-paramenei-h-provleyh-gia-thn-prwth-xwra-eisodoy>

¹²⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή: «Αλλάζει το Δουβλίνο II, παραμένει η πρόβλεψη για την πρώτη χώρα εισόδου.» Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. 2013 <http://www.kathimerini.gr/27173/article/epikairothta/kosmos/ee-allazei-to-doyvlino-ii-paramenei-h-provleyh-gia-thn-prwth-xwra-eisodoy>

¹²⁷ europarl.europa.eu -Συνεδρίαση ολομέλειας της 6ης Απριλίου 2011 <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-0129+0+DOC+XML+V0//EL>

¹²⁸ Προς κατάργηση η συμφωνία «Δουβλίνο II» για τους πρόσφυγες. enet.gr <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=265719>

¹²⁹ «Προς κατάργηση η συμφωνία «Δουβλίνο II» για τους πρόσφυγες» ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 2011 <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=265719>

έγκυες πρόσφυγες, ασυνόδευτους ανήλικους και άτομα που έχουν υποστεί βασανιστήρια ή άλλες σοβαρές πράξεις βίας.¹³⁰ «Στο ψήφισμα γίνεται αποσαφήνιση των «ασφαλών τρίτων χωρών». Μέσω τροπολογιών που προστέθηκαν, στο τελικό ψήφισμα αναγνωρίζεται ότι στα κράτη μέλη που δέχονται “δυσανάλογα μεγάλο αριθμό αιτήσεων ασύλου” σε σχέση με τον πληθυσμό τους, θα πρέπει να δέχονται άμεσα οικονομική αλλά και διοικητική/τεχνική υποστήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο, για τους Πρόσφυγες και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο.»¹³¹

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής συνεργάζεται στενά με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ), ιδίως όσον αφορά την παγκόσμια προσέγγιση της μετανάστευσης.¹³² «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη της ΕΕ συνεισφέρουν σε μεγάλο βαθμό στον προϋπολογισμό του ΔΟΜ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχει χρηματοδοτήσει σχέδια που υλοποιήθηκαν από τον ΔΟΜ στο πλαίσιο του προγράμματος για τη μετανάστευση και το άσυλο. Ο ΔΟΜ συμμετείχε επίσης σε πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τη στήριξη του διαλόγου σχετικά με τη μετανάστευση μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και της Λατινικής Αμερικής. Επιπλέον, ο ΔΟΜ συμμετέχει στα σχέδια εταιρικής σχέσης και κινητικότητας της ΕΕ και στην ανάπτυξη διαγραμμάτων των προοπτικών μετανάστευσης.»¹³³

¹³⁰ «Προς κατάργηση η συμφωνία «Δουβλίνο II» για τους πρόσφυγες» ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ,2011 <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=265719>

¹³¹ «Προς κατάργηση η συμφωνία «Δουβλίνο II» για τους πρόσφυγες» ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ,2011 <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=265719>

¹³² ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ – ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ 2011 «Η Επιτροπή και ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης βελτιώνουν τη συνεργασία τους» europa.eu/rapid/press-release

¹³³ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ – ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ 2011 «Η Επιτροπή και ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης βελτιώνουν τη συνεργασία τους» europa.eu/rapid/press-release_

Κεφάλαιο 6: Γεωπολιτική θέση Ελλάδας και πως αυτή σχετίζεται με το φαινόμενο της μετανάστευσης

6.1 Ιστορική αναδρομή του φαινομένου της μετανάστευσης στην Ελλάδα

Το μεγάλο κύμα μεταναστών από την Αλβανία στις αρχές της δεκαετίας του 1990, οδήγησαν τους Αλβανούς να είναι η μεγαλύτερη μεταναστευτική κοινότητα στην Ελλάδα.¹³⁴ Παρά την κυρίαρχη παρουσία μεταναστών από τη γειτονική Αλβανία μέχρι και σήμερα, η σύνθεση του μεταναστευτικού πληθυσμού στην Ελλάδα δεν παρουσιάζει ομοιογένεια. Αυτό συμβαίνει γιατί ο αριθμός των αλλοδαπών από πολλές διαφορετικές χώρες, που βρίσκονται στην Ελλάδα, έχει αυξηθεί την τελευταία δεκαετία.¹³⁵

Τα κύρια σημεία που χρησιμοποιούν οι παράτυποι μετανάστες για να εισέλθουν στη χώρα μας είναι τα χερσαία και θαλάσσια σύνορα με την Τουρκία.¹³⁶ Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η Ελλάδα, με την πάροδο του χρόνου, να έχει μετατραπεί σε μια Ευρωπαϊκή χώρα υποδοχής μεταναστών.¹³⁷

6.2 Η Ελλάδα ως πύλη της Ευρώπης για παράτυπη μετανάστευση

Η γεωπολιτική θέση της Ελλάδος, της Τουρκίας αλλά και των ευρύτερων χωρών της βαλκανικής, κάνουν σήμερα την περιοχή μας ιδιαίτερα ευάλωτη στη μεγάλη μεταναστευτική ροή που προέρχεται από χώρες της Ασίας και της Αφρικής. Η Ελλάδα αποτελεί βασική πύλη εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση προσφύγων και μεταναστών, που κατά κύριο λόγο είναι παράτυποι.¹³⁸ Πολλοί από αυτούς, δεν έχουν ως τελικό προορισμό τη χώρα μας αλλά άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Πολλοί όμως από αυτούς μην μπορώντας να φύγουν παραμένουν και εγκλωβίζονται στη χώρα μας όπου η απουσία στοιχειώδους μέριμνας από την πλευρά της πολιτείας τους εξωθεί σε περιθωριοποίηση και παράγει κοινωνικές εντάσεις όπως επίσης και φαινόμενα ξеноφοβίας και ρατσισμού.¹³⁹

Η ακριβής ποσοτική απεικόνιση του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ελλάδα δεν είναι εύκολο να γίνει από επίσημες πηγές, καθώς οι περισσότεροι από τους αλλοδαπούς που εισήλθαν στην Ελλάδα στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 ήταν παράτυποι.¹⁴⁰ Ιδιαίτερο

¹³⁴ ΕΛΙΑΜΕΠ «ΑΝΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.» Ερευνητικό Πρόγραμμα CLANDESTINO <http://www.eliamep.gr/migration/clandestino-undocumented-migration/research-project-clandestino-truth-and-lies-about-the-irregular-migration/>

¹³⁵ ΕΛΙΑΜΕΠ «ΑΝΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.» Ερευνητικό Πρόγραμμα CLANDESTINO <http://www.eliamep.gr/migration/clandestino-undocumented-migration/research-project-clandestino-truth-and-lies-about-the-irregular-migration/>

¹³⁶ Ερευνητικό Πρόγραμμα CLANDESTINO irregular-migration.net/.../Greece_PolicyBrief_Clandestino_Nov09_2_gr...

¹³⁷ ΕΛΙΑΜΕΠ «ΑΝΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.» Ερευνητικό Πρόγραμμα CLANDESTINO <http://www.eliamep.gr/migration/clandestino-undocumented-migration/research-project-clandestino-truth-and-lies-about-the-irregular-migration/>

¹³⁸ UNHCR «Η Ελλάδα ως Χώρα Ασύλου» <http://www.unhcr.gr/genikes-pliροφοries/ellada.html?L=iagwrzuy>

¹³⁹ UNHCR «Η Ελλάδα ως Χώρα Ασύλου» <http://www.unhcr.gr/genikes-pliροφοries/ellada.html?L=iagwrzuy>

¹⁴⁰ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. «ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ» http://www.inegsee.gr/sitefiles/files/MELETH_15.pdf

ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στοιχεία της απογραφής του 2001, όπου βλέπουμε πως 9 στους 10 αλλοδαπούς που βρίσκονταν στη χώρα μας εργάζονταν με σχέση εξαρτημένης εργασίας.¹⁴¹

6.3 Κέντρα κράτησης μεταναστών

Ο αριθμός των μεταναστών που εισέρχονται και διαμένουν παράτυπα στη χώρα είναι μεγάλος. Ως ένα μέσο αντιμετώπισης του προβλήματος η Ελληνική πολιτεία, το Μάρτιο του 2012, πήρε την απόφαση για τη δημιουργία 30 κλειστών κέντρων φιλοξενίας παράτυπων μεταναστών σε ορισμένες περιφέρειες της χώρας.¹⁴² Η δημιουργία των κέντρων κράτησης αποτελεί μέρος του “Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τη Διαχείριση των Παράνομων Μεταναστευτικών Ροών 2010-2013”. Το Σχέδιο χαρακτηρίστηκε, καινοτόμα πρωτοβουλία από τους περισσότερους διεθνείς οργανισμούς που ασχολούνται με το μεταναστευτικό φαινόμενο.¹⁴³

Όσοι από τους παράτυπους μετανάστες συλλαμβάνονται στα χερσαία ή θαλάσσια σύνορα της χώρας φιλοξενούνται στους Ειδικούς Χώρους Παραμονής Αλλοδαπών, που λειτουργούν στην Ορεστιάδα (Φυλάκιο), στη Ροδόπη (Βέννα), στη Λέσβο (Παγανή), στη Χίο (Μερσινίδι), στη Σάμο (Βαθύ) και στη Λακωνία.¹⁴⁴ Από την πρώτη στιγμή της δημιουργίας των κέντρων κράτησης μεταναστών έχουν προκληθεί μεγάλες αντιδράσεις, από φορείς και οργανισμούς, εντός και εκτός της χώρας, οι οποίοι επισημαίνουν τις άσχημες και δύσκολες συνθήκες κράτησης που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στα συγκεκριμένα κέντρα. Επίσης, οι μετανάστες είναι αποκλεισμένοι από τον έξω κόσμο, δεν έχουν πρόσβαση σε δωρεάν νομική βοήθεια και οι Ελληνικές αρχές δεν τους γνωστοποιούν τα δικαιώματά τους.¹⁴⁵

Αρνητική κριτική για την κράτηση παιδιών στα κέντρα κράτησης μεταναστών έκανε ο επίτροπος για τα ανθρώπινα δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, Τόμας Χάμμαρμπεργκ.¹⁴⁶ Σύμφωνα με δηλώσεις του «η κράτηση παιδιών στα κέντρα αυτά είναι αντίθετη στην σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τα παιδιά στα κέντρα κράτησης είναι εκτεθειμένα σε πράξεις βίας ενώ παράλληλα στερούνται πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης».¹⁴⁷ «Πρέπει να περιορίσετε στο ελάχιστο την χρήση κέντρων κράτησης παράνομων μεταναστών», τονίζει σε συνέντευξή του προς την ελληνική εφημερίδα το «Βήμα» ο κ. Χάμμαρμπεργκ. Συνεχίζει τονίζοντας πως η

¹⁴¹ ΕΛΙΑΜΕΠ: «Ελληνική Μεταναστευτική Πολιτική: Προβλήματα και Κατευθύνσεις» <http://www.eliamep.gr/old/eliamep/files/TRIAND.pdf>

¹⁴² ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ 2012 www.gcr.gr/index.php/.../105_2ab7e830031264ac1a0c1244e3472432

¹⁴³ Θ. Γκούγκλας: «Το Σχέδιο που δεν γνωρίζουμε για το Μεταναστευτικό» 2012 <http://www.protagon.gr/?i=protagon.el.article&id=14866>

¹⁴⁴ European Migration Institute «ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ» http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/irregular-migration/gr_20120314_irregularmigration_gr_version_final_el.pdf

¹⁴⁵ Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, 2010 «Η κατάσταση στα Τμήματα Συνοριακής Φύλαξης Έβρου» <http://el.wikipedia.org/>

¹⁴⁶ «Ακατάλληλα για τα παιδιά τα κέντρα υποδοχής μεταναστών - Βρίσκονται σε αντίθεση με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.» ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 2011 <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=249358>

¹⁴⁷ «Ακατάλληλα για τα παιδιά τα κέντρα υποδοχής μεταναστών - Βρίσκονται σε αντίθεση με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.» ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 2011 <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=249358>

προσέγγιση του ΣτΕ είναι τελείως διαφορετική. «*Η συντριπτική πλειονότητα των μεταναστών αυτών δεν έχει διαπράξει κανένα έγκλημα*», λέει εκφράζοντας την αντίθεσή του προς την κράτησή τους για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Στη συνέχεια λέει πως «είναι πολύ σημαντικό να γίνεται σεβαστή η αξιοπρέπεια των ξένων στην Ελλάδα».¹⁴⁸ Τέλος θεωρεί ότι δεν υφίσταται πλέον πολιτική υποδοχής μεταναστών και χορήγησης ασύλου από πλευράς της χώρας.¹⁴⁹

Σε έκθεση του, με τίτλο «Επισημάνσεις του Συνηγόρου του Πολίτη για τα κέντρα κράτησης αλλοδαπών»¹⁵⁰ που αφορούσε τα κέντρα κράτησης, της Κορίνθου και της Αμυγδαλέζας και τις συνθήκες διαβίωσης των μεταναστών σε αυτά», ο «Συνήγορος του Πολίτη» υπήρξε καταπέλτης. Στην έκθεση, τονίζεται η αδυναμία της ελληνικής αστυνομίας να διασφαλίσει εκείνες τις συνθήκες που να προστατεύουν τα θεμελιώδη δικαιώματα των μεταναστών καθώς οι χώροι όπου κρατούνται οι μετανάστες έχουν μετατραπεί σε ιδιότυπες φυλακές. Όπως προσθέτει ο Συνήγορος του Πολίτη αυτό συμβαίνει λόγω «του μεγάλου και συνεχώς διογκούμενου αριθμού κρατουμένων που κρατούνται για πολλούς μήνες».¹⁵¹

¹⁴⁸ «Ακατάλληλα για τα παιδιά τα κέντρα υποδοχής μεταναστών - Βρίσκονται σε αντίθεση με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.» ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 2011 <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=249358>

¹⁴⁹ «Ακατάλληλα για τα παιδιά τα κέντρα υποδοχής μεταναστών - Βρίσκονται σε αντίθεση με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.» ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 2011 <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=249358>

¹⁵⁰ Συνήγορος του Πολίτη-Ανεξάρτητη Αρχή. Επισημάνσεις του Συνηγόρου του Πολίτη για τα κέντρα κράτησης αλλοδαπών <http://www.synigoros.gr/?i=human-rights.el.maziki-kratysi-allodapon.118221>

¹⁵¹ Συνήγορος του Πολίτη-Ανεξάρτητη Αρχή. Επισημάνσεις του Συνηγόρου του Πολίτη για τα κέντρα κράτησης αλλοδαπών <http://www.synigoros.gr/?i=human-rights.el.maziki-kratysi-allodapon.118221>

Κεφάλαιο 7: Πρωτοβουλίες και νομοθετήματα από πλευράς ελληνικής πολιτείας για την αντιμετώπιση του φαινομένου

7.1 Νομοθετήματα από πλευράς ελληνικής πολιτείας για την αντιμετώπιση του φαινομένου

Για να αντιμετωπιστεί το ζήτημα αυτό ελήφθησαν περισσότερο συγκεκριμένα οι εξής νομοθετικές πρωτοβουλίες¹⁵²:

- **Νόμος 1975/1991 με τίτλο "Είσοδος, έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης προσφύγων και άλλες διατάξεις"**¹⁵³. Γίνεται ορισμός των προϋποθέσεων εισόδου και παραμονής των μεταναστών στη χώρα αλλά και απέλασης όσων εισήλθαν και διέμεναν παράτυπα. Επίσης αποφασίζεται η θέσπιση ποινής φυλάκισης έως πέντε ετών σε όποιον προσπαθήσει να εισέλθει παράτυπα στην Ελλάδα.
- **Νόμος 2910/2001 με τίτλο "Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις"**¹⁵⁴. Η άσκηση μεταναστευτικής πολιτικής της χώρας θα γίνεται πλέον από το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Αποφασίζεται η μείωση του απαιτούμενου χρόνου διαμονής για ένα μετανάστη σε 2 χρόνια, προκειμένου να αποκτήσει το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση. Δίνει στους ανήλικους μετανάστες το δικαίωμα στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Επίσης κατοχυρώνεται το δικαίωμα εισόδου των μεταναστών στο σύστημα δικαιοσύνης και κοινωνικής προστασίας και γίνεται ρύθμιση της πολιτογράφηση τους.
- **Νόμος 3386/2005 με τίτλο "Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική επικράτεια"**¹⁵⁵. Θεωρείται βασικός νόμος της Ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής. Μειώνεται η γραφειοκρατία κατά τη διαδικασία έκδοσης των αδειών εργασίας καθώς γίνεται ενοποίηση των αδειών εργασίας και διαμονής σε ένα έγγραφο. Γίνεται ενσωμάτωση της κοινοτικής οδηγίας 2003/86 για την οικογενειακή επανένωση των μεταναστών όπως και της κοινοτικής οδηγίας 2003/109 για τη χορήγηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος αλλοδαπού. Παράλληλα προβλέπονται βαρύτερες ποινικές και οικονομικές κυρώσεις σε όσους βοηθούν παράτυπους μετανάστες που διαμένουν στη χώρα.
- **Νόμος 3386/2007 με τίτλο "Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης"**¹⁵⁶. Γίνεται διευκόλυνση στους μετανάστες να εξαγοράσουν το 20% των ενσήμων που πρέπει να έχουν συμπληρωθεί προκειμένου να ανανεώσουν την άδεια παραμονής τους. Επίσης υπάρχει η δυνατότητα νομιμοποίησης όσων γονέων μεταναστών τα παιδιά φοιτούν στην πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

¹⁵² Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

¹⁵³ Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

¹⁵⁴ Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

¹⁵⁵ Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

¹⁵⁶ Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

- **Νόμος 3838/2010 με τις προϋποθέσεις απόκτησης Ελληνικής ιθαγένειας¹⁵⁷.** «Με τον συγκεκριμένο νόμο γίνεται τροποποίηση του κώδικα Ελληνικής ιθαγένειας. Τα παιδιά μεταναστών αποκτούν την Ελληνική ιθαγένεια με την γέννησή τους στην Ελλάδα στην περίπτωση που και οι δύο γονείς διαμένουν στην Ελλάδα μόνιμα και νόμιμα για τουλάχιστον 5 συνεχόμενα έτη. Επίσης την ιθαγένεια δικαιούνται όσα παιδιά αλλοδαπών έχουν φοιτήσει τουλάχιστον 6 χρόνια στο ελληνικό σχολείο και κατοικούν μόνιμα και νόμιμα στην χώρα. Απαραίτητη προϋπόθεση για όσους αλλοδαπούς επιθυμούν απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας είναι η νόμιμη διαμονή τους στη χώρα για επτά συνεχόμενα έτη, η ύπαρξη λευκού ποινικού μητρώου, η γνώση της ελληνικής γλώσσας, η ομαλή ένταξή τους στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας καθώς επίσης και η εξοικείωσή τους με τους θεσμούς του κράτους.»¹⁵⁸

Τον Νοέμβριο του 2007, παρουσιάστηκε από πλευράς υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠΕΣΔΔΑ), το «Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης για την ομαλή προσαρμογή και κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στην Ελληνική Επικράτεια», με την επωνυμία «**Πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ**».¹⁵⁹ «Η ολοκλήρωση του Προγράμματος συμπίπτει με τη δημιουργία της “Τεχνικής Διεύθυνσης Μεταναστευτικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ένταξης” στο Υπουργείο Εσωτερικών. Οι αρμοδιότητές της θα είναι να συμμετέχει στο σχεδιασμό της μεταναστευτικής πολιτικής του κράτους σε θέματα που αφορούν την κοινωνική ένταξη των αλλοδαπών που βρίσκονται στη χώρα. Το Πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ, έχει σαν στόχο τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, μέσα από την αναγνώριση ότι κάποιοι άνθρωποι είναι διαφορετικοί και τον σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα.»¹⁶⁰

Το 2011 θεσπίστηκε ο νόμος 3907/2011 «**Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ**»¹⁶¹ σχετικά με τους κοινούς κανόνες και τις διαδικασίες που εφαρμόζουν τα κράτη - μέλη για την επιστροφή όσων μένουν παράτυπα στη χώρα. Μέσα στον νόμο υπάρχει η πρόβλεψη εθελούσιας επιστροφής του μετανάστη.

7.2 Νέος Μεταναστευτικός Κώδικας

Ο νέος κώδικας μεταναστευτικής πολιτικής δίνει τη δυνατότητα σε όσους από τους νόμιμους αλλοδαπούς, που βρίσκονται στη χώρα μας, το επιθυμούν, να εγκαταλείψουν τη χώρα και να κατευθυνθούν προς μια άλλη ευρωπαϊκή χώρα.¹⁶² «Οι συγκεκριμένοι πλέον θα έχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν την μακροχρόνια εθνική άδεια παραμονής που κατέχουν σε ευρωπαϊκή άδεια επί μακρόν διαμένοντος και να δουλέψουν σε οποιαδήποτε

¹⁵⁷ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ «Τροποποίηση του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας» www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297.../tropopoihsh_kodika_ithageneias.doc

¹⁵⁸ Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη, Αθήνα

¹⁵⁹ Πρόγραμμα "Εστία" για ένταξη μεταναστών προωθεί το υπουργείο Εσωτερικών. [capital.gr http://www.capital.gr/news.asp?details=392566](http://www.capital.gr/news.asp?details=392566)

¹⁶⁰ Πρόγραμμα "Εστία" για ένταξη μεταναστών προωθεί το υπουργείο Εσωτερικών. [capital.gr http://www.capital.gr/news.asp?details=392566](http://www.capital.gr/news.asp?details=392566)

¹⁶¹ ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ. «Νομοθεσία για το Άσυλο» www.unhcr.gr/prostasia/...prostasia/o-nomos.../nomothesia-gia-to-asylo.h...

¹⁶² ΥΠΕΣ «ΚΩΔΙΚΑΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ» <http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/kod-metan.pdf>

άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιθυμούν. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας της βασικής καινοτομίας που έχει ο καινούργιος νόμος καθώς προκρίνεται ως βασική άδεια διαμονής η (πενταετής) Άδεια επί Μακρόν Διαμένοντος.»¹⁶³

«Τι αλλάζει στη νομοθεσία:

- Αλλάζει η διαδικασία μετακλήσεων νέων αλλοδαπών. Ο σχεδιασμός και η εκτέλεσή του θα γίνεται σε κεντρικό επίπεδο (και όχι σε επίκεντρο περιφέρειας) για να υπάρχει συνολικός έλεγχος και ταύτιση με τις ανάγκες της ελληνικής αγοράς εργασίας στο σύνολο της χώρας. Η διαδικασία γίνεται ταχεία και ευέλικτη.
- Εισάγονται ταχείες διαδικασίες για την είσοδο και διαμονή αλλοδαπών με σκοπό την προώθηση επενδυτικών και αναπτυξιακών δραστηριοτήτων (π.χ. στρατηγικές επενδύσεις, αγορά ακινήτων).
- Υιοθετούνται διατάξεις που λαμβάνουν υπ' όψιν την οικονομική κρίση. Οι άνεργοι αλλοδαποί που διαμένουν αρκετά χρόνια στην Ελλάδα δεν γίνονται υποχρεωτικά παράτυποι.
- Οι μετανάστες δεύτερης γενιάς αντιμετωπίζονται ευνοϊκότερα (δηλαδή παιδιά μεταναστών που έχουν γεννηθεί ή έχουν μεγαλώσει στη χώρα, έχουν πάει εδώ σχολείο κ.λ.π.). Τους παρέχονται τα δικαιώματα του επί μακρόν διαμένοντος εντός της ελληνικής επικρατείας και μειώνεται η γραφειοκρατία ως προς την ανανέωση των αδειών τους.»¹⁶⁴

«Απλοποίηση διαδικασιών:

- Μειώνονται οι κατηγορίες αδειών διαμονής και οι χορηγούμενοι τύποι αδειών διαμονής από πενήντα (50) σε δεκαεννέα (19).
- Καταργούνται είκοσι (20) περίπου δικαιολογητικά για τις ανανεώσεις αδειών.
- Καταργούνται όποια γραφειοκρατικά προβλήματα προέκυπταν με τις ανανεώσεις των αδειών διαμονής (που μέχρι σήμερα το ελληνικό κράτος δεν είχε μπορέσει να τηρήσει).»¹⁶⁵

Επιπλέον οι τέσσερις (4) άδειες εργασίας που υπήρχαν μέχρι τώρα συμψηφίζονται σε μία (1), όπως επίσης μπαίνουν σε ένα ενιαίο πλαίσιο, οι 20 νόμοι, τα 6 Προεδρικά Διατάγματα και οι 42 κανονιστικές πράξεις που αφορούν στη νομιμοποίηση και στην ανανέωση των αδειών διαμονής των αλλοδαπών.¹⁶⁶

Ευνοϊκότερα αντιμετωπίζονται και τα παιδιά των μεταναστών. Τα παιδιά που έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς τουλάχιστον έξι χρόνια στο ελληνικό σχολείο θα έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν το καθεστώς του Επί Μακρόν Διαμένοντος όταν φθάσουν

¹⁶³ «Νέος Μεταναστευτικός Κώδικας» <http://www.naftemporiki.gr/story/715216/neos-metanasteutikos-kodikas>

¹⁶⁴ ΤΟ ΒΗΜΑ «10 Ερωτήσεις απαντήσεις για τον Μεταναστευτικό Κώδικα» Αντίγραφο από NONPAPER.pdf <http://www.tovima.gr/files/1/2013/10/14/%CE%91%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%BF%20%CE%B1%CF%80%CF%8C%20NONPAPER.pdf>

¹⁶⁵ «Ευρωπαϊκές» οι νέες άδειες διαμονής <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=392216>

¹⁶⁶ «Νέος Μεταναστευτικός Κώδικας» http://news247.gr/eidiseis/koinonia/neos_metanasteytikos_kwδικas

στο 18^ο έτος της ηλικίας τους.¹⁶⁷ «Ο Κώδικας, δηλαδή, διατηρεί τα έξι χρόνια φοίτησης στο σχολείο που έθετε ως προϋπόθεση ο «νόμος Ραγκούση» προκειμένου παιδιά της 2ης και 3ης γενιάς να έχουν πρόσβαση στην ελληνική ιθαγένεια. Όταν συμπληρώνουν τα 18 χρόνια παίρνουν απευθείας την άδεια επί μακρόν διαμένοντος, χωρίς να χρειάζεται να την ανανεώνουν κάθε πενταετία. Με την «άδεια του επί μακρόν διαμένοντος», παιδιά που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα από μετανάστες θα μπορούν να αποφασίζουν όταν συμπληρώσουν το στα 18^ο έτος της ηλικίας τους αν θα πάρουν την ιθαγένεια ή όχι. Με την άδεια αυτή, οι νόμιμοι μετανάστες θα μπορούν να μετακινηθούν σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Έτσι τους δίνεται η διέξοδος να αναζητήσουν την τύχη τους και σε άλλα κράτη, κάτι που δεν μπορούσαν να κάνουν, καθώς έπρεπε πρώτα να πάρουν ελληνική ιθαγένεια για να μπορέσουν να διαμείνουν σε άλλη χώρα της ΕΕ.»¹⁶⁸

Με τον Νέο Μεταναστευτικό κώδικα οι ομογενείς και όσοι αλλοδαποί μένουν νόμιμα στην Ελλάδα, χάνουν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές εκλογές. Καταργούνται λοιπόν, οι διατάξεις του «νόμου Ραγκούση» οι οποίες έδιναν τη δυνατότητα, στους ομογενείς και σε όσους μετανάστες έμεναν νόμιμα στην Ελλάδα στους οποίους περιλαμβάνονται και πολίτες κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (Ισλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία και Ελβετία) οι οποίοι έχουν το δικαίωμα διαμονής στη χώρα μας, στις εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης.¹⁶⁹

7.3 Η ύψωση σιδηρένιου φράχτη- τείχους στην Θράκη-Αντιδράσεις για την κατασκευή του φράχτη.

Τον Ιανουάριο του 2010, η ελληνική πολιτεία πήρε την απόφαση κατασκευής ενός φράχτη σε ένα τμήμα του νομού Έβρου, ο οποίος ήταν έτοιμος το 2012, ώστε να αντιμετωπιστεί και να περιοριστεί η είσοδος παράτυπων μεταναστών στην Ελλάδα από τα Ελληνοτουρκικά σύνορα.

Η απόφαση αυτή έχει δεχτεί αρκετές επικρίσεις. Η υπεύθυνη του τομέα Ενημέρωσης του γραφείου Ελλάδας της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, Καίτη Κεχαγιόγλου είπε «Κάθε κράτος έχει το δικαίωμα να ελέγχει τα σύνορά του, αλλά με το να χτίζουμε τείχη, σπάνια δίνουμε ριζική λύση στα προβλήματα».¹⁷⁰ Την αντίθεσή της στην κατασκευή φράχτη στην περιοχή του Έβρου δήλωσε και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες τονίζοντας πως ο φράχτης, θα αποτρέψει να εισέλθουν όσοι αναζητούν άσυλο προσπαθώντας να ξεφύγουν από τη βία και τις διώξεις στις πατρίδες τους.¹⁷¹ Η Ευρωπαϊκή Κομισιόν αποφάσισε να μην χρηματοδοτήσει τον φράχτη και σύμφωνα με την επίτροπο Σεσίλια Μάλστρομ «η ενέργεια αυτή δεν συνιστά από μόνη της λύση στο πρόβλημα της παράνομης μετανάστευσης στην περιοχή».¹⁷² «Ο φράχτης θα

¹⁶⁷ «Νέος Μεταναστευτικός Κώδικας» <http://news247.gr/eidiseis/koinonia/neos-metanasteytikos-kwdikas>

¹⁶⁸ «Νέος Μεταναστευτικός Κώδικας» <http://news247.gr/eidiseis/koinonia/neos-metanasteytikos-kwdikas>

¹⁶⁹ «Αφαιρούν το δικαίωμα του «εκλέγειν και εκλέγεσθαι» σε μετανάστες και ομογενείς»

<http://www.news123.gr/nea/newsgroup.php/4799386/>

¹⁷⁰ «Κάθε κράτος έχει δικαίωμα να ελέγχει τα σύνορά του» www.skai.gr/news/.../kathe-kratos-ehei-dikaioma-na-eleghei-ta-sunora-tou-sunora-tou-

¹⁷¹ Ανησυχίες UNHCR για την κατασκευή φράχτη στον Έβρο. 2011

www.capital.gr/ipad/gmessages/showTopic.asp?id=2010330&pg=4

¹⁷² Χωρίς ευρωπαϊκά κονδύλια η κατασκευή του φράχτη στον Έβρο www.iefimerida.gr/node/28171

οδηγήσει τους παράτυπους μετανάστες, συμπεριλαμβανομένων και των ανθρώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας, στο να καταφύγουν σε πιο επικίνδυνες οδούς με τη βοήθεια αδίστακτων δουλεμπόρων», σημείωσε η Ύπατη Αρμοστέα.¹⁷³ «Μολονότι κάθε χώρα έχει το δικαίωμα να ελέγχει τα σύνορά της, είναι σαφές ότι μεταξύ των πολλών ανθρώπων που περνούν από την Τουρκία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός ατόμων που διαφεύγουν τη βία και τις διώξεις», είπε η εκπρόσωπος του Ύπατου Αρμοστή για τους Πρόσφυγες, Μελίσα Φλέμινγκ. «Με το να χτίζουμε τείχη, πιστεύουμε ότι σπανίως λύνεται το βασικό πρόβλημα των μεταναστευτικών πιέσεων»,¹⁷⁴ πρόσθεσε. Παρόμοιες ανησυχίες εξέφρασε και ο Ζαν-Φιλίπ Σοζί, του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης. «Αυτό που βλέπουμε σε όλες τις περιοχές του κόσμου είναι πως όταν χτίζεται ένα τείχος για να σφραγιστούν τα σύνορα, τα κυκλώματα των δουλεμπόρων μεταφέρουν τους μετανάστες και τους αιτούντες άσυλο μέσω επικίνδυνων δρόμων. Προφανώς, υπάρχει ανθρώπινο κόστος»,¹⁷⁵ τόνισε.

---

¹⁷³ Χωρίς ευρωπαϊκά κονδύλια η κατασκευή του φράχτη στον Έβρο www.iefimerida.gr/node/28171

¹⁷⁴ Ανησυχίες UNHCR για την κατασκευή φράχτη στον Έβρο www.capital.gr/news.asp?id=1113032

¹⁷⁵ Ανησυχίες UNHCR για την κατασκευή φράχτη στον Έβρο www.capital.gr/news.asp?id=1113032

Κεφάλαιο 8: Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στην Ελλάδα, το φαινόμενο του «εγκλωβισμού» και γενικότερα τα προβλήματα που γεννώνται από τη μαζική είσοδο στην Ελλάδα ή τη διέλευση μέσω αυτής μικτών μεταναστευτικών ομάδων

8.1 Το φαινόμενο του «εγκλωβισμού» των παράτυπων μεταναστών στην Ελλάδα και τα προβλήματα που δημιουργούνται σε περιφέρειες της χώρας εξαιτίας του φαινομένου

Είναι ευρέως γνωστό ότι η χώρα μας αποτελεί σήμερα κύρια πύλη εισόδου και διέλευσης για την Ευρωπαϊκή Ένωση για χιλιάδες μετανάστες, που εισέρχονται παράτυπα στη χώρα. Αρκετοί από αυτούς έχουν σαν τελικό προορισμό άλλες χώρες της ΕΕ αλλά πολλοί είναι αυτοί που αποτυγχάνουν όμως να εγκαταλείψουν τη χώρα μας με αποτέλεσμα να εγκλωβίζονται εντός αυτής.¹⁷⁶ Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την μεγάλη οικονομική κρίση που βιώνει σήμερα η χώρα μας, συντελεί στην αύξηση των φαινομένων περιθωριοποίησης και εξαθλίωσης μεγάλου αριθμού μεταναστών, δημιουργεί εντάσεις εντός της κοινωνίας ενώ δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για να αναπτυχθούν ακραίες ρατσιστικές συμπεριφορές και εκδήλωση πράξεων βίας από εξτρεμιστικές ομάδες.¹⁷⁷

Μεγάλος αριθμός μεταναστών που εισέρχονται στην Ελλάδα παράτυπα καταλήγουν στο κέντρο της Αθήνα όπου όμως υπάρχει έλλειψη υποδομών και μέριμνας από πλευράς ελληνικού κράτους για αυτούς τους ανθρώπους.¹⁷⁸ Τα περιορισμένα περιθώρια για την ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία (τόσο νομοθετικά, όσο και πρακτικά), χειροτερεύουν το πρόβλημα και δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για δράση «κυκλωμάτων» εκμετάλλευσης, εμπορίας ανθρώπων και εγκληματικότητας.¹⁷⁹

Τα τελευταία χρόνια, ο αριθμός των μεταναστών που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας έχει παρουσιάσει μεγάλη αύξηση. Αρκετές είναι και οι περιοχές της χώρας μας, εκτός Αθήνας, που αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα εξαιτίας της παραμονής και διαμονής αρκετών παράτυπων μεταναστών στην περιφέρειά τους. Η Πάτρα και η Ηγουμενίτσα είναι δύο από αυτές τις περιοχές. Ο λόγος που οι συγκεκριμένες περιοχές αντιμετωπίζουν μεγάλο πρόβλημα με τους μετανάστες είναι το γεγονός ότι έχουν λιμάνια. Όσοι μετανάστες χωρίς χαρτιά προσπαθούν να περάσουν παράτυπα στην Ιταλία και από εκεί σε άλλες χώρες της ΕΕ καταφθάνουν σε αυτές τις πόλεις.¹⁸⁰

¹⁷⁶Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες – Γραφείο Ελλάδας «Συμβολή στο διάλογο για το μεταναστευτικό και το άσυλο» http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/News/2012/positions/2012_Migration_Aylum_GR.pdf

¹⁷⁷Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες – Γραφείο Ελλάδας «Συμβολή στο διάλογο για το μεταναστευτικό και το άσυλο» http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/News/2012/positions/2012_Migration_Aylum_GR.pdf

¹⁷⁸ Μεταναστευτικό ζήτημα στην Ελλάδα - Βικιπαίδεια
el.wikipedia.org/wiki/Μεταναστευτικό_ζήτημα_στην_Ελλάδα

¹⁷⁹Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες – Γραφείο Ελλάδας
«Συμβολή στο διάλογο για το μεταναστευτικό και το άσυλο»

http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/News/2012/positions/2012_Migration_Aylum_GR.pdf

¹⁸⁰ ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2010 http://ec.europa.eu/ewsi/UDRW/images/items/doc1_18078_432669966.pdf

8.2 Έξαρση ρατσιστικής βίας εις βάρος των παράνομων μεταναστών-Ανοδος Χρυσής Αυγής

Η οικονομική κρίση που βιώνει η χώρα σε συνδυασμό με την κακή διαχείριση των πολιτικών μετανάστευσης και ασύλου από πλευράς πολιτείας έχουν συντελέσει στην ύπαρξη στο κέντρο της Αθήνας, ενός μεγάλου αριθμού αλλοδαπών, οι οποίοι ζουν σε συνθήκες μεγάλης φτώχειας και εξαθλίωσης.¹⁸¹

Τα τελευταία χρόνια, η Χρυσή Αυγή, νεοναζιστικό μόρφωμα, έχει αυξήσει σε μεγάλο βαθμό τη δύναμη και τη δημοτικότητα της. Στις εκλογές για το Δήμο της Αθήνας το 2010, η Χρυσή Αυγή κατέλαβε μία έδρα στο Δημοτικό Συμβούλιο ενώ στις εθνικές εκλογές του Ιουνίου του 2012 εξασφάλισε για πρώτη φορά την είσοδό της στη Βουλή. Κατέλαβε 18 έδρες επί συνόλου 300.¹⁸²

Τον Απρίλιο του 2013, το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας παρουσίασε την ετήσια έκθεση για το έτος 2012. Σύμφωνα με την έκθεση, για το έτος 2012 τα περιστατικά ρατσιστικής βίας ανήλθαν σε 154.¹⁸³ Η μεγάλη πλειοψηφία των επιθέσεων αποτελείται από σωματικές επιθέσεις, ενώ οι εγκληματικές πράξεις συνίστανται κυρίως σε βαριές σωματικές βλάβες. Σε αρκετές από αυτές τις επιθέσεις τα θύματα πιστεύουν ότι οι δράστες συνδέονται με ακραίες ομάδες.¹⁸⁴ Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης της έκθεσης ο Πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, κ. Κωστής Παπαϊωάννου, υπογράμμισε ότι «το πρόβλημα της ρατσιστικής βίας μοιάζει πλέον να έχει γίνει συνείδηση σε μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης αλλά δεν έχει γίνει συνείδηση στην οργανωμένη πολιτεία. Ελπίζουμε ότι θα θεσμοθετηθεί επιτέλους ένα πάγιο καθεστώς προστασίας για τα θύματα του ρατσιστικού εγκλήματος. Έχουμε διάχυση της ρατσιστικής βίας σε δημόσιους λειτουργούς, και όχι μόνο αστυνομικούς. Υπάρχει, επίσης, διαπλοκή της ενδοσχολικής με τη νεοναζιστική βία. Η ελληνική πολιτεία οφείλει άμεσα να αλλάξει στάση και να αντιμετωπίσει όσους βρίσκονται πίσω από αυτή τη στρατηγική της έντασης, που ξεκινάει στοχοποιώντας μετανάστες αλλά δεν σταματάει εκεί. Στοχοποιούνται πλέον όσοι πάντοτε αποτελούσαν παραδοσιακούς στόχους της εγκληματικής δράσης των νεοναζί».¹⁸⁵ Στη συνέχεια τόνισε πως «η εντύπωση του πολιτικού συστήματος ότι μπορεί ανά πάσα στιγμή να ελέγξει το φαινόμενο έχει αποδειχτεί ψευδής και τείνει να αποδειχτεί και ολέθρια. Πρέπει εμπράκτως όλα τα πολιτικά κόμματα να αποδείξουν ότι έχουν αποφασίσει να αντιδράσουν υπερβαίνοντας οποιαδήποτε άλλη διαιρετική τομή. Το ενδιαφέρον των διεθνών οργάνων ελέγχου και των διεθνών ΜΜΕ δείχνει ότι η χώρα μας είναι πλέον στο μικροσκόπιο της διεθνούς κοινότητας και υπόλογη για τη συνεχώς κλιμακούμενη, οργανωμένη, δολοφονική ρατσιστική βία».¹⁸⁶

¹⁸¹ Human Rights Watch «Ανεπιθύμητοι επισκέπτες» <http://www.hrw.org/fr/node/116136/section/6>

¹⁸² «Η εκλογική γεωγραφία της Χρυσής Αυγής» ΤΟ ΒΗΜΑ <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=599098>

¹⁸³ Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας - Παρουσίαση Ετήσιας Έκθεσης 2012 <http://www.unhcr.gr/nea/artikel/8795594fc1529d3e5147adb6ca998fa9/diktyo-katagrafis-p-1.html>

¹⁸⁴ Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας - Παρουσίαση Ετήσιας Έκθεσης 2012 <http://www.unhcr.gr/nea/artikel/8795594fc1529d3e5147adb6ca998fa9/diktyo-katagrafis-p-1.html>

¹⁸⁵ Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας - Παρουσίαση Ετήσιας Έκθεσης 2012 <http://www.unhcr.gr/nea/artikel/8795594fc1529d3e5147adb6ca998fa9/diktyo-katagrafis-p-1.html>

¹⁸⁶ Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας - Παρουσίαση Ετήσιας Έκθεσης 2012 <http://www.unhcr.gr/nea/artikel/d0b0e35ffddc187feb5df82c68d0feb5/diktyo-katagrafis-p-1.html?L=%5C%27wbhcrwrgjlkatl>

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Συλλόγου Ενωμένων Αφγανών Ελλάδας, κ. Ρεζά Γκολαμί, τα στοιχεία καταγραφής των επιθέσεων είναι ελάχιστα σε σχέση με το τι συμβαίνει στην πραγματικότητα: «δεν καταφέρνουμε να τους καταγράψουμε, πολλοί δεν έχουν χαρτιά και φοβούνται να βγουν από το σπίτι τους, φοβούνται και την αστυνομία και τις συμμορίες. Όταν τους λέμε να καταγγείλουν, χαμογελάνε, έχουν πάει και έχουν δεχτεί δεύτερη επίθεση και από την αστυνομία. Οι φωνές τους δεν βγαίνουν δύο τετράγωνα πέρα από το σπίτι τους. Φανταστείτε μία δημοκρατία όπου να μην τολμάς να βγεις έξω από το σπίτι. Σήμερα είναι μετανάστες, αύριο είναι η σειρά άλλων» δήλωσε.¹⁸⁷

Ιδιαίτερη ανησυχία έχει προκαλέσει στην κοινή γνώμη η δολοφονία από υποστηρικτή της οργάνωσης Χρυσή Αυγή, ενός Έλληνα ακτιβιστή της αριστεράς, τον Σεπτέμβριο του 2013 στο Κερατσίνι. Πλέον φαίνεται πως η ρατσιστική βία ξεφεύγει από τα πλαίσια της βίας εναντίον αλλοδαπών μεταναστών και δείχνει να στρέφεται προς κάθε κατεύθυνση που αντιτίθεται στις πρακτικές τους. Για το γεγονός πήρε θέση η Διεθνής Αμνηστία με ανακοίνωσή της.¹⁸⁸ Στην ανακοίνωσή η οργάνωση τονίζει ότι οι ελληνικές αρχές «πρέπει να κάνουν ό,τι μπορούν, προκειμένου να εμποδίσουν περαιτέρω την υποκινούμενη βία μετά από τη δολοφονία ενός μουσικού και ακτιβιστή αντιφασίστα από έναν υποστηρικτή της ακροδεξιάς στην Αθήνα. Η πολιτικά υποκινούμενη βία αυτού του είδους είναι ανεπίτρεπτη παντού και η ιστορία έχει δείξει ότι θα υπάρχουν ζοφερές συνέπειες εάν δεν ελεγχθεί. Οι ελληνικές αρχές πρέπει να στείλουν ένα ξεκάθαρο μήνυμα ότι επιθέσεις σαν αυτή δεν θα γίνουν ανεκτές και το άτομο ή τα άτομα που ευθύνονται θα οδηγηθούν στη Δικαιοσύνη» δήλωσε η Τσεζέρκα Τιγκάνι, αναπληρώτρια διευθύντρια του προγράμματος της Διεθνούς Αμνηστίας για την Ευρώπη και την Κεντρική Ασία.¹⁸⁹ «Η Διεθνής Αμνηστία έχει επανειλημμένα εκφράσει ανησυχίες για το πως η μισαλλοδοξία και η βία έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια και για το ότι αυτές εκδηλώνονται με δημόσιες πράξεις ξενοφοβίας και ρατσισμού, οι οποίες έχουν βρεθεί αντιμέτωπες με την αδύναμη απάντηση των Αρχών» τονίζει η ανακοίνωση. Στη συνέχεια επισημαίνει πως «οι ελληνικές αρχές πρέπει να σταματήσουν αυτό το επικίνδυνο κύμα, πριν οδηγήσει σε περισσότερες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίες αποτελούν σοβαρή απειλή για την ασφάλεια των πολιτών και τη δυνατότητά τους να εξασκούν το δικαίωμα στην ελεύθερη έκφραση. Οι άνθρωποι θα πρέπει να μπορούν να εκφράζουν τις πολιτικές τους πεποιθήσεις χωρίς φόβο σωματικής βίας».¹⁹⁰ Και καταλήγει: «Η δολοφονία σημειώθηκε μετά από αρκετά χρόνια μέτρων λιτότητας στην Ελλάδα, εν μέσω σοβαρής οικονομικής κρίσης. Οι ακροδεξιές απόψεις σαν αυτές που ασπάζεται η Χρυσή Αυγή, έχουν κερδίσει στήριξη στη διάρκεια αυτής της περιόδου -το κόμμα διαθέτει 18 έδρες στο ελληνικό Κοινοβούλιο. Αυτή η αύξηση της ξενοφοβίας, της μισαλλοδοξίας και των πολιτικά υποκινούμενων επιθέσεων στην Ελλάδα είναι πραγματικά ανατριχιαστική. Οι Αρχές πρέπει να δράσουν τώρα, προκειμένου να εμποδίσουν τέτοια φαινόμενα βίας πριν αυτά επεκταθούν και ξεφύγουν από κάθε έλεγχο».¹⁹¹

¹⁸⁷ Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας - Παρουσίαση Ετήσιας Έκθεσης 2012 <http://www.unhcr.gr/nea/artikel/d0b0e35ffddc187feb5df82c68d0feb5/diktyo-katagrafis-p-1.html?L=%5C%27wbhcrwrgilkat>

¹⁸⁸ Διεθνής Αμνηστία: 2012 «Σταματήστε το κύμα βίας στην Ελλάδα» Τα ΝΕΑ. www.tanea.gr

¹⁸⁹ Διεθνής Αμνηστία: 2012 «Σταματήστε το κύμα βίας στην Ελλάδα» Τα ΝΕΑ. www.tanea.gr

¹⁹⁰ Διεθνής Αμνηστία: 2012 «Σταματήστε το κύμα βίας στην Ελλάδα» Τα ΝΕΑ. www.tanea.gr

¹⁹¹ Διεθνής Αμνηστία: 2012 «Σταματήστε το κύμα βίας στην Ελλάδα» Τα ΝΕΑ. www.tanea.gr

8.3 Άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες

Ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν στην Ελλάδα οι μετανάστες είναι το γεγονός ότι πέφτουν πολλές φορές θύματα εκμετάλλευσης ως φθηνό εργατικό δυναμικό.¹⁹² Οι παράτυποι μετανάστες μην μπορώντας να εισέλθουν στην αγορά εργασίας και στην επίσημη οικονομία στρέφονται στην παραοικονομία.¹⁹³ Εκεί, είναι αρκετά συχνό το φαινόμενο οι αλλοδαποί εργάτες να πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης από τους εργοδότες τους. Πολλές φορές δεν καταβάλλονται τα οφειλόμενα ημερομίσθια στους μετανάστες, από τους εργοδότες οι οποίοι τους απειλούν πως θα τους καταδώσουν στην Αστυνομία προς απέλαση.¹⁹⁴

---

¹⁹² Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες – Γραφείο Ελλάδας « Συμβολή στο διάλογο για το μεταναστευτικό και το άσυλο» https://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/News/2012/positions/2012_Migration_Aylum_GR.pdf

¹⁹³ Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες – Γραφείο Ελλάδας « Συμβολή στο διάλογο για το μεταναστευτικό και το άσυλο» https://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/News/2012/positions/2012_Migration_Aylum_GR.pdf

¹⁹⁴ Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες – Γραφείο Ελλάδας « Συμβολή στο διάλογο για το μεταναστευτικό και το άσυλο» https://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/News/2012/positions/2012_Migration_Aylum_GR.pdf

Κεφάλαιο 9: Επίλογος, προτάσεις με πιθανές λύσεις για το φαινόμενο της μετανάστευσης

Το μεγάλο μεταναστευτικό κύμα, που κατευθύνεται κυρίως στις χώρες της Ευρώπης είναι μια παγκόσμια πραγματικότητα που σχετίζεται με ζητήματα οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής φύσεως. Οι συμφωνίες στήριξης με τις χώρες από τις οποίες προέρχεται το μεταναστευτικό κύμα, καθώς και οι συμφωνίες επανεισδοχής με όμορες χώρες ή χώρες προέλευσης, μπορούν να το περιορίσουν όχι όμως και να το εξαλείψουν.¹⁹⁵ Όσον αφορά την Ελλάδα, είναι αδύνατο να «σφραγιστούν» τα σύνορά της. Σε περίπτωση που κάτι τέτοιο συμβεί το μόνο που θα προκληθεί είναι αλλαγή στους δρόμους διέλευσης και εισόδου. Το «σφράγισμα» των συνόρων μιας χώρας, με την έννοια του αποκλεισμού δυνατότητας εισόδου σε οποιονδήποτε προσπαθεί να εισέλθει παράτυπα, προσκρούει στο Διεθνές Δίκαιο (αλλά και στην ελληνική νομοθεσία που έχει υιοθετήσει τις διεθνείς συμβάσεις), στις περιπτώσεις που οδηγεί σε επαναπροώθηση των προσφύγων.¹⁹⁶ Αντί λοιπόν για «σφράγισμα» και αδιάκριτο αποκλεισμό, θα πρέπει να χαραχθεί μια πολιτική ορθής διαχείρισης των αφίξεων, καθώς και να ληφθούν μέτρα αυστηρότερου ελέγχου των συνόρων. Παράλληλα, θα πρέπει η ΕΕ και τα κράτη μέλη της, να θεσπίσουν μηχανισμούς που θα λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες όσων προσπαθούν να εισέλθουν σε μια χώρα παράτυπα και χρήζουν διεθνούς προστασίας.¹⁹⁷

Μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτό από όλους πως δεν υπάρχουν εύκολες και άμεσες λύσεις για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το φαινόμενο της παράτυπης μετανάστευσης. Κάποια πιθανά μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να συντελέσουν στην ομαλή και αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου είναι¹⁹⁸:

- 1) Να δοθεί άσυλο στους πρόσφυγες και σε όλους εκείνους που χρήζουν διεθνούς προστασίας, μέσω μια αποτελεσματικής διαδικασίας που θα επιτρέπει την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου.
- 2) Όσοι μετανάστες από τρίτες χώρες διαμένουν νόμιμα στη χώρα μας να ενταχθούν στην ελληνική κοινωνία.
- 3) Ενθάρρυνση για επιστροφή των μεταναστών στις χώρες καταγωγής ή προέλευσης τους μέσω της παροχής κινήτρων.
- 4) Στην περίπτωση αναγκαστικών επιστροφών όσων μεταναστών δε χρήζουν διεθνούς προστασίας ή δεν μπορούν να διαμείνουν νόμιμα σε μια χώρα της ΕΕ, θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι δεν θα επιστρέφουν σε χώρα όπου κινδυνεύει η ζωή τους.

Η χώρα μας, πρέπει να πείσει τους Ευρωπαίους εταίρους ότι η παράτυπη μετανάστευση δεν αποτελεί μόνο δικό της πρόβλημα αλλά πρόβλημα ολόκληρης της Ευρωπαϊκής

¹⁹⁵ Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες – Γραφείο Ελλάδας «Μια (άλλη) στρατηγική για το μεταναστευτικό στην Ελλάδα» <http://www.unhcr.gr/nea/artikel/45e55f2e3a1749e73f8dccb8d30a806/mia-alli-stratigi.html?L=glcgebrgij>

¹⁹⁶ Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες – Γραφείο Ελλάδας. Συμβολή στο διάλογο για το μεταναστευτικό και το άσυλο http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/News/2012/positions/2012_Migration_Asylum_GR.pdf

¹⁹⁷ Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες – Γραφείο Ελλάδας. Συμβολή στο διάλογο για το μεταναστευτικό και το άσυλο http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/News/2012/positions/2012_Migration_Asylum_GR.pdf

¹⁹⁸ Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες – Γραφείο Ελλάδας. Συμβολή στο διάλογο για το μεταναστευτικό και το άσυλο http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/News/2012/positions/2012_Migration_Asylum_GR.pdf

Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως προασπίστρια των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων οφείλει να αναλάβει πολιτικές πρωτοβουλίες στην παγκόσμια πολιτική σκηνή με στόχο την εξεύρεση πολιτικής – ριζικής λύσης στα αίτια της μετανάστευσης.

Θα ήθελα να κλείσω αυτή την εργασία με μια φωτογραφία που έχει άμεση σχέση με το φαινόμενο της μετανάστευσης και η οποία ψηφίστηκε ως η «Φωτογραφία της χρονιάς 2013». Η φωτογραφία είναι ενός αμερικανού φωτογράφου. Στη φωτογραφία απεικονίζονται αφρικανοί μετανάστες οι οποίοι βρίσκονται στην ακτή της Πόλης του Τζιμπουτί και προσπαθούν να βρουν σήμα, με σκοπό να επικοινωνήσουν με συγγενείς τους.

Εικόνα 3: FORTUNE greece.com: World Press Photo of the Year 2013

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βαρουξή, Χ (2008), «Μεταναστευτική Πολιτική και Δημόσια Διοίκηση μια Ανθρωποδικαιωματική Προσέγγιση Κοινωνικών Φορέων και Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών», Κείμενα Εργασίας 2008/17, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.

Ανδριανή Σαμπατάκου Ε. 2010 «Ερμηνεύοντας την εξέλιξη της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης» εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα

Έμκε-Πουλοπούλου, Η (2007), «Η Μεταναστευτική Πρόκληση», εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα.

Καλοφωλιάς, Κ (2011), «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο», εκδ. Μ. Σιδέρης, Αθήνα.

Κασιμάτη, Κ (2009), «Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη» Εξαμηνιαία Επιστημονική Επιθεώρηση, τόμος 4, τεύχος 1. εκδ. Διόνικος, Αθήνα

Κόντης Α, (2009), «Ιθαγένεια και ενσωμάτωση μεταναστών», εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα

Κόντης Α. (2005), «Ευρωπαϊκή και ελληνική πολιτική ασύλου», εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα

Λαζαρίδης Γ. - Αμίτσης, Γ (2001), «Νομικές και κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα», εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα

Μπεξεβέγκης Η. (2008), «Μετανάστες στην Ελλάδα. Επιπολιτισμός και ψυχοκοινωνική προσαρμογή». ΙΜΕΠΟ, Αθήνα

Σαμπατάκου, Ε.Α (2010), «Ερμηνεύοντας την Εξέλιξη της Κοινής Μεταναστευτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα.

Τριανταφυλλίδου, Α, & Μουρούκης, Θ (2010), «Η Μετανάστευση στην Ελλάδα του 21ου Αιώνα», εκδ. Κριτική, Αθήνα.

Τριανταφυλλίδου Α. (2005), «Ελληνική Μεταναστευτική Πολιτική: Προβλήματα και Κατευθύνσεις» ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Cavounidis, J. (2004), «Migration to Greece from the Balkans», International Migration,

Emke-Poulopoulou, I. (2001), 'Trafficking in Women and Children: Greece a country of destination and transit', MMO, Working Paper 2

Fontaine, P (2007), Λουξεμβούργο. «Η Ευρώπη σε 12 μαθήματα», Ευρωπαϊκή Επιτροπή,

Rovolis A., Tragaki A. (2006), Ethnic Characteristics and geographical distribution of immigrants in Greece, Harokopio University of Athens, Greece

Triantafyllidou A., Petronoti, M., (2003) Bibliography of Social Sciences on modern greek society, Recent immigration Flows to Greece, Special Issue, National Centre for Social Research, National Book Centre, Athens

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<http://www.wikipedia.org/>

<http://www.nytimes.com/>

<http://www.bbc.co.uk/news/>

<http://www.economist.com/>

<http://www.euractiv.com/>

<http://www.frontex.europa.eu/publications/>

<http://europa.eu/>

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/

<http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home.html>

<http://publications.iom.int/bookstore/>

<http://ec.europa.eu/anti-trafficking>

<http://www.unhcr.gr/>

<http://migrationeducation.de/home.0.html>

<http://europe.wsj.com/home-page>

<http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=884>

<http://www.tovima.gr/world/article/>

<http://www.ekem.gr/>

www.eliamep.gr/